

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

PŘITAŽLIVOST ČAJOVEN

Výzkum provedený mezi návštěvníky čajoven v jižních Čechách

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Lenka Vyternová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: Prezenční

Ročník: III.

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v soupisu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

.....
Podpis autora bakalářské práce

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Michalu Kaplánkovi Th.D. za pomoc s výběrem a upřesněním tématu a metodické vedení práce. Děkuji mu také za podporu, ochotu, trpělivost a čas, který mi věnoval.

Motto

„První šálek laská mé suché rty a hrdlo,
druhý tříští stěny osamělého smutku,
třetí hledá vyschlé prameny říček v duši,
aby našel příběhy pěti tisíců svitků.
Se čtvrtým odchází bolest minulých křivd,
pátý očišťuje mé maso a kosti,
se šestým se spojuji s nesmrtelnými,
potěšení ze sedmého mohu sotva snést.
Čerstvý vítr proniká mými křídly,
jak si razím cestu na Pchenglaj.“

Lu Tchung

OBSAH

ÚVOD	7
1 POUŽÍVANÉ POJMY	9
1.1 Definování pojmů mládež a mladá dospělost	9
1.2 Volný čas.....	11
1.3 Hodnotový systém jedince	11
1.4 Životní styl	12
1.5 Subkultura	13
2 KOŘENY ČAJOVÉ KULTURY	14
2.1 Čaj dobývá Evropu	16
2.2 Historický vývoj čajoven	16
2.3 Ve světě.....	16
2.4 V Čechách	18
3 VLIV VÝCHODNÍHO NÁBOŽENSTVÍ NA ČAJOVOU KULTURU	19
3.1 Čchanový buddhismus	20
3.2 Spiritualita čajoven	21
4 ČAJOVNY A VOLNÝ ČAS	22
5 ČAJOVNY V JIŽNÍCH ČECHÁCH A JEJICH NÁVŠTĚVNÍCI, KVALITATIVNÍ VÝZKUM	24
5.1 Předmět a metoda výzkumu	24
5.2 Výzkumná teze	25
5.3 Volba metody a její zdůvodnění.....	25

6 PRŮBĚH VÝZKUMU.....	27
6.1 Výběr čajoven a respondentů	27
6.2 Obsahová analýza dat	28
6.3 Identifikace vztahů mezi kategoriemi.....	30
6.3 Výsledky obsahové analýzy	35
6.3.1 Co mládež hledá v čajovnách.....	35
ZÁVĚR.....	37
SEZNAM TABULEK.....	41
SEZNAM PŘÍLOH.....	42
ABSTRAKT	70
ABSTRACT	71

ÚVOD

V čajovnách jsem pracovala ještě před začátkem svého studia pedagogiky volného času na Teologické fakultě Jihočeské univerzity. Během studia jsem se setkávala a stále se setkávám s různými pohledy na volný čas mládeže. Pro spojení mých zkušeností z praktického života s teoretickými znalostmi získanými studiem jsem se rozhodla, vypracovat bakalářskou práci na téma přitažlivost čajoven, výzkum provedený mezi návštěvníky čajoven v jižních Čechách. V čajovně kde pracuji, se každý den setkávám s mladými lidmi, kteří tvoří převážnou část klientely. Tento fakt mě utvrdil v důležitosti zvoleného tématu. Také mi poskytuje dostatečný prostor pro kvalitativní výzkum.

Prostředí čajoven je mi velmi blízké a práce v nich je pro mě velmi důležitou součástí života. Když se nad tím zamyslím, dá se říci, že to pro mě již není pouze práce, ale spíše životní styl. Čajová kultura je pro mě tématem natolik zajímavým, že se ve svém volném čase nadále rozšiřuji vědomosti s ní spojené.

Čajovny jsou místem, které mladí lidé navštěvují v rámci svého volného času, kde se mohou setkat s vlivem východních filosofí. Nejedná se v nich jen o pití čaje samotného, ale i o celkový přístup k životu. Mimo jiné zde probíhají i kulturně vzdělávací programy jako přednášky, workshopy atd.

Jaké jsou tedy důvody návštěvy čajoven? Vzhledem k tomu, že sama patřím do kategorie mládeže a čajovny navštěvuji, měla jsem určitou představu, jak by to mohlo být, ale zajímalo mne, zdali to tak vnímají i ostatní. Vytvořila jsem tedy výzkum, ve kterém se snažím potvrdit či vyvrátit svou tezi, že mladí lidé, kteří čajovny navštěvují, hledají v čajovnách mimo samotné chuti čaje, také alternativní místo k odpočinku a k setkání s přáteli.

Práce, kterou máte před sebou, je rozdělena do šesti kapitol, sedmou kapitolu pak tvoří závěr. Vzhledem k tomu, že se můj výzkum týká mladých návštěvníků čajoven, kteří navštěvují čajovny ve svém volném čase, vymezuji v první kapitole nejprve adolescenci a mladou dospělost poté pojem volný čas, dále pak pojmy jako je hodnotový systém jedince, životní styl nebo subkultura.

Druhá kapitola je věnována čajové kultuře a jejím kořenům a to jak v její pravlasti Číně tak samozřejmě i v Čechách. V této kapitole je zahrnut i vývoj čajoven samotných.

Jelikož kultura pití čaje má svůj původ v jiném než evropském kulturním prostředí, je nasnadě, že se můžeme v čajovnách setkat s některými – pro nás obyčejně neznámými – duchovními proudy. Jedním z nich je čchanový buddhismus, kterému věnuji třetí kapitolu.

Předmětem čtvrté kapitoly jsou jednotlivé volnočasové nabídky, realizované v čajovnách.

Pátá kapitola obsahuje design ke kvalitativnímu výzkumu, který jsem realizovala.

Šestá kapitola pak představuje průběh a detailní výsledky výzkumu, které jsou potom shrnuty v závěru (7. kap.), který tvoří jakousi syntézu celé bakalářské práce.

1 POUŽÍVANÉ POJMY

V rámci této kapitoly se věnuji vymezení k práci se vztahujících pojmů. Jednotné chápání těchto definic usnadní orientaci v mé bakalářské práci a sjednotí jejich vyznění v textu. Má práce si klade za cíl zmapovat příčiny, proč mladí lidé vyhledávají ve svém volném čase čajovnu, proto považuji za vhodné, abychom si vymezili skupinu v tomto případě *mládež*, kterou se budeme zabývat. Vzhledem k tomu, že návštěva čajovny je volnočasová aktivita je potřeba si definovat pojem *volný čas*. V rámci volného času, v němž mládež navštěvuje čajovny, dochází k interakci jedince se společností, což napomáhá k vytváření hodnotové orientace osobnosti. Tato interakce se ovšem nevztahuje jen na utváření hodnotové orientace, ale prostupuje i do způsobu vytváření jedinečného životního stylu. Definuji tedy *hodnotovou orientaci osobnosti* a *životní styl*, jelikož předpokládám, že pro mládež je návštěva čajovny faktorem, který tyto pojmy ovlivňuje. Dále řeším otázku zda-li v případě návštěvníků čajovny můžeme hovořit o subkultuře, proto je důležité ujasnit si i tento možná moderní pojem.

1.1 Definování pojmů mládež a mladá dospělost

Důvody vedoucí k návštěvám čajoven, na něž se chci zaměřit ve svém kvalitativním výzkumu, budu zkoumat u věkové kategorie 18 – 25 let, jelikož tato skupina dle mých zkušeností tvoří většinu návštěvníků čajoven.

Pro hlubší představu o mnou zkoumaném vzorku je třeba si vymezit dva pojmy a to adolescenci a mladou dospělost. Z českých autorů věnujících se vývojové psychologii (Říčan, Langmeier, Vágnerová atd.) jsem si pro přiblížení biografické a vývojové situace uvedené věkové kategorie, vybrala pojetí psycholožky Marie Vágnerové, z jejíhož díla budu nadále vycházet.

Období dospívání - Adolescence

Je přechodná doba mezi dětstvím a dospělostí. Vztahuje se k jedné dekádě života, od 10 do 20 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti

a to ve všech oblastech jako jsou, somatická, psychická a sociální. Všechny změny se navzájem ovlivňují.¹

Budeme se věnovat především druhé fázi dospívání, kterou je pozdní adolescence, která přibližně trvá od 15 do 20 let samozřejmě s určitou individuální variabilitou. Pozdní adolescence je především dobou komplexnějších psychosociálních proměn, kdy se mění osobnost dospívajícího i jeho společenská pozice. Dříve v tomto období většina mladých lidí končila svoji profesní přípravu, s čímž Vágnerová ve své práci počítá. Dnes se však tato hranice posouvá o pět až deset let, čímž se posouvá i následná ekonomická nezávislost, která je považována za jeden z důkazů dospělosti. Smyslem pozdní adolescence je poskytnout jedinci čas a množnost, aby dokázal porozumět sám sobě a zvolil si, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a začal se osamostatňovat.²

Období mladé dospělosti

„*Mladá dospělost zahrnuje období od 20 do 40 let.*“³ Je to fáze intenzivního rozvoje a využívání možností dosáhnout kýženého uplatnění jako je profese i emoční přijetí například partnerství, hraje důležitou roli. Je období, při kterém by mělo dojít k harmonizaci individuálního prosazení, založením a následným udržením stabilních vztahů s nejbližšími lidmi. „*Role dospělého je typická většími právy i nárůstem povinností a odpovědností.*“⁴ Dospělost je spojena s větším sociálním očekáváním, jehož naplnění potvrzuje status dospělého. Mladý dospělý se většinou přibližně řídí aktuálně platným modelem chování a stylem života dospělého člověka. Role dospělého nemusí být pro dvacetileté příliš atraktivní. Postoj k jejich vlastní dospělosti bývá velmi často ambivalentní, jelikož si uvědomují, že nepřináší jen výhody, ale také požadavky a omezení, které jim mohou být nepříjemné. „*Dilema rané dospělosti spočívá v rozporu potřeby*

¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., dětství a dospívání*, s. 321.

² Srov. tamtéž s. 324 – 325.

³ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II., dospělost a stáří*, s.11.

⁴ Tamtéž, s. 13.

*a svobody a nezávislosti zkusit nové role, které sice přinášejí prestiž a nové podněty, ale zároveň představují zátěž.*⁵

1.2 Volný čas

Vymezení pojmu volný čas je rovněž možné převzít od několika autorů. B. Hofbauer ve své knize Děti, mládež a volný čas, definuje volný čas jako – „čas, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“⁶ Nebo také jako – „čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.“⁷ Pokud použijeme Průchův Pedagogický slovník setkáme se s tím, že volný čas může být definován pozitivně a to jako „čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů“ a nebo negativně, jako „doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost a péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)“⁸ V problematice vymezení pojmu „volný čas“ se setkáváme se specifiky jednotlivých skupin, které můžeme dělit dle různých kritérií, kterými jsou hlediska sociologická a sociálně psychologická, politická, zdravotně-hygienický pohled a také v neposlední řadě hlediska pedagogická a psychologická, která zahrnují věkovou rozdílnost. Já se v práci nadále budu věnovat problematice mladých lidí.⁹

1.3 Hodnotový systém jedince

Mladý člověk si utváří a následně přetváří svoji hodnotovou orientaci během konfrontací s životními situacemi a s vnějšími vlivy, které na něj během celého života působí. Hodnotový žebříček mládeže sice kopíruje celospolečenské trendy,

⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II., dospělost a stáří*, s. 14.

⁶ HOFBAUER, B. *Děti mládež a volný čas*, s. 13.

⁷ Tamtéž s. 13.

⁸ PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 274.

⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*, s. 15-18.

ale jsou zde zvýrazněny hodnoty, jako je přátelství, volný čas a cestování. Mládež se cítí obyčejně frustrovaná, pokud nedochází k naplnění těchto hodnot.¹⁰

O konkrétních hodnotách také vypovídá způsob, jakým jsou voleny. Filozof Jan Sokol charakterizuje situaci současného mladého člověka takto: „*Jsou věci nežádoucí a obávané, jímž se člověk pečlivě a z dálky vyhýbá, jako je hlad, nebezpečí a nejistota, kdežto jiné ho dovedou naopak na dálku uhranout, že za nimi půjde přes hory – a někdy i přes mrtvolu. Mezi takové velmi přitažlivé a žádané věci patří jistě majetek a moc, sláva a čest, ale i krása nebo čistota. Ty docela jistě žádnými věcmi nejsou, nicméně mohou i věcem dodat přitažlivost, již by jinak neměly. A konečně jsou tu i hodnoty čistě lidské jako, je upřímnost nebo láska. Tyto hodnoty, kladné i záporné, člověk vnímá, volí mezi nimi, vybírá si, kombinuje: to je konkrétní podoba lidské svobody.*“¹¹ Volba mezi jednotlivými hodnotami je konkrétní projev svobody. Celkový vliv hodnot se začíná projevovat, až tam, kde jsou lidé svobodní. Hodnoty se usazují na věcech, které pak člověk vnímá. Každý tvořivý člověk vědec, umělec, učitel, pracuje s hodnotami a uvádí je po svém do světa, aby je viděli lépe i ostatní. Vytvořit něco, na čem se hodnota skutečně podepsala, je cílem ke skutečnému bohatství společnosti.¹²

1.4 Životní styl

Životní styl je pojem, který je složitý, komplikovaný a obsahuje velké množství jevů. Je ovlivňován faktory, jako je kupříkladu. stáří jedince, jeho vzdělání, zájmy, sociální prostředí, zdravotní stav, ekonomická situace...¹³ „*Zjednodušeně se dá říci, že životní styl jedince se projevuje ve třech oblastech. Ve způsobu využívání materiálních i sociálních podmínek v hodnotové orientaci jedince a ve způsobu jednání a aktivitě člověka.*“¹⁴

¹⁰ Srov. KRAUS, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*, s. 61.

¹¹ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. s. 39.

¹² Srov. SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. s. 39-40.

¹³ Srov. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*, s. 23.

¹⁴ Tamtéž s. 23.

Materiální prostředky lze v rámci volného času využívat velmi rozmanitě. Účelem využívání materiálních prostředků může být touha po získání zážitků, jako jsou např. cesty do exotických zemí, může to být také touha po poznání nebo také i možnost zvýšení osobní prestiže. Vliv sociálního prostředí při volnočasových aktivitách má určující směr a může být velmi odlišný. Někteří jedinci dávají přednost individuálním aktivitám, někteří se naopak zdržují ve větších sociálních skupinách, nebo vyhledávají hromadné akce. Preferované normy jsou v tomto případě ukazatelem životního stylu. Hodnotová orientace jedince se projevuje i ve vztahu k volnému času. Pro životní styl člověka je důležité jakou roli v jeho životě hraje volný čas a jak jej jedinec hodnotí. Všechny tyto oblasti jsou velmi důležité a projevují se ve vztahu využívání volného času. Součástí životního stylu je způsob chování a jednání člověka a také míra směřování jeho aktivit v různých životních situacích.¹⁵

1.5 Subkultura

Mladý člověk žijící ve společnosti neodlučně také sdílí její kulturu. Současný jedinec se ovšem nepohybuje pouze ve stejném kulturním prostředí, ale spíše v mnohočetnosti kultur. Proto je důležité osvětlit pojem subkultura. Pojem subkultura není pojem jednoznačný, a proto může docházet k nesprávnému chápání. Sub-kultura vyvolává dojem, že jde o kulturní vrstvu, která je pod dominantním kulturním prostředím. Tento výraz nám přesně říká, že se jedná o vyhraněné skupiny společnosti stejné sociální vrstvy a s určitým politickým postojem. Dojem ze slova subkultura odpovídá obecně vztahu mezi kulturou mládeže a kulturou ostatních vrstev společnosti.¹⁶

Pojem subkultura vychází z pojmu „parciální kultura“, kterou na začátku 70. let definoval Robert R. Bell, který tímto slovem označoval především svět

¹⁵ Srov. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*, s. 23-24.

¹⁶ Srov. BAACKE, D, *Jugend und Jugendkulturen. Darstellung und Deutung*, Weinheim/München 1987, (Citováno dle KAPLÁNEK, M. *Spirituální projevy v kultuře mládeže*. Studijní materiály. České Budějovice : TF JU 2010. Dostupné na http://www.tf.jcu.cz/katedry/kpd/pvc/studijni_materialy. Staženo dne 1. 3. 2010.)

sám pro sebe, který existuje v rámci jednoho systému národní kultury. Subkultura si vytvoří svoji vlastní strukturu a funkčnost a její členové se od jisté míry odlišují od okolní společnosti. Podle Bella vznikají subkultury následkem nedostatečné společenské a výchovné struktury. Skupina vrstevníku v tomto případě nahrazuje socializační deficit vznikající ve škole nebo v rodině.¹⁷

Subkultury bývají nejtypičtější zejména pro mládež a skoro do nedávna byly považovány za jednogenerační záležitost. Subkultury vytvářejí přirozené prostředí pro vrstevnické skupiny a poskytují možnost azylu v době, kdy jedinec hledá sám sebe a své vlastní já. Vznikají v nich ideová paradigmatata, na jejichž základě si příslušník subkultury vytváří hodnoty, postoje a vztahy k okolnímu světu, společnosti, ale i k sobě samému.¹⁸

2 KOŘENY ČAJOVÉ KULTURY

V této kapitole se věnuji především proměnám přípravy čaje v závislosti na vývoji jednotlivých čínských dynastií. Příprava čaje je mezi čajovými mistry považována za nejdůležitější fázi celé čajové kultury. Poté se zaměřuji na čaj dovážený a připravovaný v Evropě.

Čaje se na celém světě vypije více než jakéhokoli jiného nápoje. Čaj se pyšní dlouholetou a velmi fascinující historií. Čaj zasahoval do mnoha společenských a kulturních útvarů napříč celými dějinami.¹⁹

O prvním objevení čaje existuje mnoho mýtů a legend, z nichž ale většina považuje za kolébkou čaje Čínu. Podle jedné z mnoha pověstí jako první objevil čaj císař Šen-nung a to již roku 2737 před Kristem. Když jednoho dne odpočíval pod divokým čajovníkem, lehký poryv větru způsobil, že se do jeho kotlíku s bublající vodou, sneslo pár lístků čajovníku. Císař s údivem zjistil, že nápoj má nebyvalou osvěžující a povzbuzující chuť. A tak byl dle legendy poprvé objeven čaj. První

¹⁷ BAACKE, D. s. 88.

¹⁸ Informace pro učitele : Charakteristika subkultur. In *Projekt Varianty*. [s.l.] : [s.n.], 2005 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <varianty.cz>.

¹⁹ Srov. PETTIGREWOVÁ, J. *Průvodce pro znalce*, čaj, s. 8.

písemné doklady o čaji pochází až ze třetího století před Kristem, kdy jej slavný lékař Chua Tchuo doporučoval na zahrnutí únavy a posílení soustředění. Do 3. století po Kristu se čaj připravoval jako lék a také jako léčivé tonikum, které se připravovalo z čerstvě nasbíraných čajových lístků. V průběhu 4. a 5. století rostla popularita po celé Číně a na základě toho se zakládaly nové a další čajové plantáže. Čaj se postupně začal dostávat do krčem a do obchodů s vínem. Existují doklady o tom, že již kolem roku 476 Číňané používali čaj při výměnném obchodu s Turky. Postupně s pitím čaje se také vytvářelo specifické nádobí, které se postupem doby stalo atributem zámožnosti.²⁰

O období Tchang (618 – 906) se velmi často mluví jako o zlaté éře čaje. Čaj se již nekonzumoval jako tonikum, nýbrž pro samotné potěšení z čaje. Příprava i podávání čaje se staly pečlivým obřadem a pro zpracování lístku byla stanovena striktní pravidla. Čaj v této době dosáhl takového významu v každodenním používání, že byla sepsána kniha Klasické pojednání o čaji spisovatele Lu Jü. Kniha popisuje všechny fáze života čaje, včetně původu a vlastností čajovníku, různých odrůd, zpracování lístků, potřebných nástrojů, přípravy nápoje a výbavy čajomilce, kvality vody a léčivých účinků čaje a jeho tradiční konzumace. Za dynastie Tchang se čajové lístky smíchaly s dalšími příměsi, běžně se používala pomerančová kůra, sladká cibulka, zázvor, hřebíček a máta.²¹

Za dynastie Sung (960 – 1279) se čaj lisoval do tvaru drobných cihliček, které se pak rozemlely na velmi jemný prášek, který se zašlehal do vroucí vody. Nápoj se nedochucoval kořením, nýbrž aromatizoval méně pronikavými přísadami, jako jsou třeba silice chryzantémy, jasmínu a lotosu.²²

Až do éry Ming (1368 – 1644) se v Číně vyráběj pouze čaj zelený, který se lisoval do tvaru cihliček, které pak putovaly do celého světa. Rozvoj zahraničního

²⁰ Srov. PETTIGREWOVÁ, J. *Průvodce pro znalce*, čaj, s. 8 – 9.

²¹ Srov. tamtéž. s. 9 – 10.

²² Srov. tamtéž. s. 10 – 11.

obchodu, čínské pěstitele donutil, aby vyvinuli zcela nové druhy jako čaj červený a čaj aromatizovaný vůní květin.²³

2.1 Čaj dobývá Evropu

Nelze s přesností říci, zdali Portugalci či Holanďané byli první kdo na počátku 17. století dorazili k evropským břehům s čajem jako první. Obliba čaje v zemích Evropy stoupla natolik, že tam již od roku 1637 neustále proudí pravidelné dodávky čaje. Čaj se dostává do Ruska a do Velké Británie kde se tento nápoj těší velké oblibě. Čaj se začal připravovat v kavárnách již v druhé polovině 17. století. V průběhu 18. století se stal nejoblíbenějším nápojem v Británii. Začaly se zakládat velké čajové zahrady, ve kterých hosté mohli popíjet lahodný čaj, pořádali zde zábavné odpoledne. Od 19. století se čaj začíná pít zásadně o páté hodině odpolední. Organizují se zábavná posezení s přáteli a dlouhé diskuze nad šálkem čaje. Během počátku 20. století se po celém Londýně otvírá bezpočet čajoven a jít na čaj se stává módou. Čajová vlna se postupem doby přežene celou Evropou. Čajová móda se víceméně úspěšně drží dodnes, a proto se můžeme v každém kulturnějším městě setkat s čajovnou, která se těší velké přízni.²⁴

2.2 Historický vývoj čajoven

V této části se z několika zdrojů snažím v kostce osvětlit, kde a kdy se čajovny začaly objevovat, jakého byli zřízení a kdo je navštěvoval a to jak v kontextu kolébky čaje Číny, tak kontextu Evropy, dále Prahy a později celé České Republiky.

2.3 Ve světě

Podle historických pramenů lze velmi těžko určit, kdy a kde začali lidé pít čaj. Za pravlast čaje je pokládána Čína, země s jedinečnou téměř pět tisíc let dlouhou kulturní tradicí. V celém světě existuje více typů čajoven, jako jsou Japonská,

²³ Srov. PETTIGREWOVÁ, J. *Průvodce pro znalce*, čaj, s. 11.

²⁴ Srov. tamtéž. s. 14 – 23.

Arabská, Indická, já se ale budu věnovat především fenoménu čínských čajoven, jelikož jak již zaznělo, Čína je považována za pravlast čaje.²⁵

Za starých časů v Číně byla čajovna centrem společenského života. Uzavíraly se zde obchody, bylo možno se zde dozvědět nejčerstvější zprávy nebo si popovídat s přáteli. Dnešní podoba čajoven není za tak moc odlišná jako čajovny z dávných časů. Stále jsou místem družného veselí, stávají se prostorem, kde tráví příjemnou chvíli nad šálkem čaje široká veřejnost. Jsou místem, kde se hrají hazardní hry, již však jen mezi přáteli, nikoli jako organizovaný obchod. Čínské čajovny jsou duchovní prostor, téměř čajový chrám, v němž se filozofuje, kvete poezie a podává se lahodný čaj.²⁶

„S šálkem čaje se Číňané budí i usínají, čaj je provází celý den“²⁷. V současné Číně se čaj nepije nijak zvlášť obřadně. Většina čajoven zanikla během kulturní revoluce, a tudíž vznikl monopol především městských čajoven, kde se podává čaj za velice vysoké ceny. Konvička čaje v takovýchto čajovnách může vyjít až na čtvrtinu průměrného čínského měsíčního platu. Přesto můžete čaj dostat v každé levnější restauraci i malých jídelničkách, kde se čaj tradičně servíruje před jídlem, ale především na jeho závěr. Bývá zvykem, že miska s velmi silným nálevem čaje slouží k opláchnutí jídelních hůlek nebo dokonce rukou, jelikož čaj má prokazatelné desinfekční účinky. Číňané se při přípravě čaje většinou nezatěžují žádnými pravidly, především co se týká doby louhování. Zalévají čaj buď vodou příliš horkou, nebo naopak příliš vlahou. K pití čaje nepotřebují složité náčiní, leckdy jim stačí třeba plechový hrnek nebo zavařovací sklenice se šroubovacím víčkem. Ale proč vlastně ne? Čaj není nutné připravovat nijak složitě, přeci vždy chutná a osvěží na mnoho způsobů. Důležité je pít ho pozorně a s rozkoší což Číňané z velké většiny dodržují.²⁸

Jako poslední týkající se tohoto bloku uvedu citát z knihy slavného čajového spisovatele Lu Jü, který jak se zdá mluví za vše: „*Když člověk potřebuje zahnat*

²⁵ Srov. THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*, s. 15.

²⁶ Srov. CHOW, K. KRAMMEROVÁ, I., *Všechny čaje Číny*, s. 74-80.

²⁷ THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*, s. 66.

²⁸ Srov. tamtéž, s. 66.

*žízeň, napije se vody. Když touží rozehnat smutek, napije se vína, a když chce zahnat únavu a ospalost, pak sáhne po čaji.*²⁹

2.4 V Čechách

Přesné údaje, kdy se čaj poprvé objevil v Čechách, jsou opředeny tajemstvím. Do 19. století o čaji však existují pouze nepřímé zprávy. Slovo čaj se vyskytuje v literárních dílech a také ve starých slovnících, a tak se můžeme domnívat, že byl konzumován již v osmnáctém století a možná i dříve. Jak se tedy čaj do Čech dovážel, kde se mohl zakoupit a kde všude se s ním mohli Češi setkat? V roce 1832 se básník Jan Kollár ve čtvrtém zpěvu své lyricko-epické básně zmiňuje nejen o Číně, Japonsku, ale i o čaji. O čaji se ve svých dílech také zmiňují spisovatelé Karel Havlíček Borovský a Jan Neruda. Významný zlom v České čajové kultuře nastal v roce 1906, kdy se nadšený cestovatel a čajomilec Joe Hloucha vrací z Japonska a o dva roky později na pražském výstavišti postaví se svým bratrem první improvizovanou Japonskou čajovnu v Čechách. Čajovna se těšila takovému úspěchu, že se bratři Hlouchové v roce 1908 rozhodli zřídit čajovnu v centru Prahy. S příchodem války však byla čajovna zrušena.³⁰

Již před revolučním rokem 1989 existovaly snahy o propagaci čajové kultury, ale skončily všechny neúspěšně. Do této doby zajišťoval distribuci čaje Sovětský svaz, a to pouze z Indie.

Po roce 1989 nastal velký čajový boom. Především se začalo houfně cestovat, a to i do vzdálených orientálních zemí kde se s čajovou kulturou dá setkat na každém kroku. V červnu roku 1991 navštívil Prahu čajový mistr Sóšicu Sen XV. velmistr japonské školy Uransake, který uspořádal na Pražském hradě čajový obřad pro tehdejšího prezidenta Václava Havla. Pro milovníky čaje byla návštěva čajového mistra Sóšicu Sena XV. velice významným impulsem. Od tohoto roku se datuje rozvoj čajovnictví v Čechách. Vzniká plno útulných čajoven nejen v Praze, ale i v celé České republice. V roce 1993 byla v Praze otevřena první

²⁹ LU, J., *Klasická kniha o čaji*, s. 52.

³⁰ Srov. THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*. s. 273 – 278.

Dobrá čajovna, za jejímž vznikem stojí tři muži, L. Rychlavský, A. Juřina a J. Šimsa. Tímto činem vzniká největší síť čajoven a čajových obchodů v České republice.

Čajová vlna započala na začátku devadesátých let, a je stále na vzestupu. Svědčí o tom množství nově vznikajících čajoven. V Čechách i na Moravě jich objevíte kolem 250 a stále vznikají nové.³¹

Jeden ze zakladatelů čajovnické sítě Dobrá čajovna říká: „Čajovna musí být předěl mezi vnitřním a vnějším světem-něco jako kostel: Čajovna však nesmí mít vykřičenou myšlenku. Má to být prostor, který člověka vůní, teplem a tajemnem vtáhne dovnitř, prostor, který umožňuje imaginaci, intimně osvětlený, ale zas tak aby si lidé mohli číst. Musí být s maximální mírou vkusu přiměřeně vybavena věcmi, které mají estetickou a etickou hodnotu. Pak už jen záleží na vkusu toho, kdo čajovnu staví, jaké použije materiály, nábytek a výzdobu.“³²

3 Vliv východního náboženství na čajovou kulturu

„Stopa prvního čajového krůčku se ztrácí v šeru legend“³³. Jedna z mnoha pověstí je spojena Bódhidharmou, který kolem roku 520 zavítal do Číny a stal se prvním patriarchou čchanového buddhismu. Čínským výrazem čcha se rozumí rozjímání či meditace. Bódhidharma se usadil v jeskyni, kde po dlouhých devět let meditoval, aniž by zamhouřil oči. Poté ho však přemohla únava a on usnul. Velmi ho to rozčílilo, a aby se to již nikdy neopakovalo, bez váhání si uřízl oční víčka a odhodil je. V místě kam jeho oční víčka dopadla, vyrostly keře čajovníku. Z jejich lístků se dá připravit nápoj, který zahání spánek i únavu. Také nejvíc povzbuzuje mysl. A protože meditace napomáhá čchanovým buddhistům na

³¹ Srov. THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*. s. 273-280.

³² Tamtéž s. 280.

³³ THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*., s. 15.

dlouhé cestě k osvícení, tak lze říci, že čaj byl lidem dán, aby jim pomáhal tohoto stavu dosáhnout.³⁴

3.1 Čchanový buddhismus

Odvíjí se od čínské školy, která vznikla v 6. - 7. století v Číně splynutím Bódhidharmova učení s taoismem.³⁵

„Čchanový buddhismus si i ve zdánlivě banálních a všedních věcech ukrývá hluboký smysl.“³⁶

První setkání s čchanovým buddhismem se může jevit velmi zvláštní a nepochopitelné, přesto je ve vývoji lidské mysli a osobnosti historickým mezníkem. V jedné publikaci z roku 1934 Carl Gustav Jung popisuje čchan jako *„proces transformace omezené ego-formy já do neomezené ne-ego-formy já. Když člověk nahlédne do přirozenosti vlastního já, zmizí jeho koncept a objeví se celistvé vědomí. Toto nové celistvé vědomí se odlišuje od ego-formy vědomí tím, že si neuvědomuje žádné objektivní skutečnosti, ale pouze samo sebe.“³⁷*

Cílem čchanového buddhismu je pomocí meditace dosáhnout osvícení, cesta k jeho dosažení je velmi dlouhá a náročná. To co Jung nazývá ne-ego-formou já, čchanovní buddhisté nazývají osvícením. Čchanovní buddhisté považovali intelektuální uvažování jako překážku k osvícení. Proto dospěli k názoru, že jejich vlastní přirozenost není jen nějaká nápodoba okolního světa nebo samovolně uspořádaný celek, ale je to projev hnací síly, která se projevuje na nejvyšší úrovni jednotného vědomí. *„Podle čchanových buddhistů náleží bytí a ne-bytí, život a smrt, správné a nesprávné k tiché jednotě, z níž to vše vychází.“³⁸* Člověk je skutečný jen do té míry, pokud je ve spojení se zemí jako s naprostým celkem. Nejvyšším možným dosažitelným cílem je plně rozvinuté vědomí. V tomto vědomí se setkává pravá skutečnost, která osvětluje veškerou temnotu

³⁴ Srov. CHOW, K. KRAMMEROVÁ, I., *Všechny čaje Číny*, s. 21.

³⁵ Srov. MILTNER, V., *Malá encyklopedie buddhismu*, s. 84.

³⁶ THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*. s. 15.

³⁷ CHUNG, CH., *Původní učení čchanového buddhismu*, s. 6.

³⁸ Tamtéž. s. 9.

a osvobozuje od všech pout a omezení. „*Ten, kdo dosáhne tohoto stavu, je čchanovými buddhisty nazýván ču, „mistr sebe samého“.*“³⁹ Pokud je člověk opravdovým mistrem sebe samého jeho život a činy vycházejí přímo z jeho vlastního nitra.⁴⁰

Význam pití čaje při dlouhých meditačních sezeních vysvětluje roli, kterou mniši sehráli při šíření slávy čaje. Tradičně uctívají čchanoví mniši svého mistra Bódhidharmu popíjením čaje před jeho sochou.⁴¹

3.2 Spiritualita čajoven

Slovo spiritualita se v poslední době stalo velmi moderním, označuje dnes skutečnosti, které dřívější generace ani nenapadlo dávat do souvislostí. V dnešní době se nehovoří pouze o spiritualitě uvnitř církví nebo náboženských společností, ale hovoří se také o „spiritualitě sportu“, „spiritualitě práce“ nebo také o „spiritualitě volného času“. Tyto výrazy pochopitelně nepřispívají k jednoznačnosti pojmu. Velkým kouzlem působí na západní svět východní mystika a rozličné formy meditace (Buddhismus, Zen, Jóga, aj_), které na Západ přinesly objevení hlubokých Evropanům dosud prakticky neznámých duchovních proudů, které obsahují nám blízké ideály, jako je kupříkladu nenásilí a síla ducha. Východní moudrost přináší mnoha lidem do racionalizovaného západního světa novou možnost hledat a nalézat cestu k vnitřnímu uspokojení.⁴²

Slovo spiritualita bývá tedy dnes chápána velmi všeobecně a to jako jakákoli „*duchovnost, duchovní ráz, nebo-li zaměření k duchovní stránce.*“⁴³

Čajovny jsou jediná restaurační zařízení, ve kterých existuje takzvaná „duchovní nástavba“. Duchovní nástavbou rozumím možnost kromě samotné konzumace nápoje i spojení s filosofickými myšlenkami. Čajovna se od ostatních zařízení liší nepopsatelně vybízivou atmosférou pro přemýšlení a hloubání nad

³⁹ CHUNG, CH., *Původní učení čchanového buddhismu*, s. 9.

⁴⁰ Srov. tamtéž s. 9-10.

⁴¹ Srov. CHOW, K. KRAMMEROVÁ, I. *Všechny čaje Číny*, s. 21.

⁴² Srov. DE FIORES, S; GOFFI, T. *Slovník spirituality*. s. 912 – 914.

⁴³ KRAUS, J, et al. *Nový akademický slovník cizích slov*. s. 743.

světem a vlastním životem. A právě čaj je zde vnímán jako hlavní symbol souznění s čchanovým buddhismem, jelikož základní součástí této filosofie je pití čaje při hlubokých meditacích. Čaj může působit jako katalyzátor setkání se s mystikou. V dnešním kontextu střeoevropských čajoven se toto setkávání s mystikou realizuje jen zřídka. Smyslem soudobých čajoven zůstává však také seznámení s obsahem východních filosofí ukrytých v tradičních rituálech přípravy čaje. Pro hlubší zájemce o tuto problematiku bývá v prostorách čajovny zvykem poskytovat související odbornou literaturu. Knihy bývají často umístěny v čajovnických knihovnách, které obsahují i další naučnou literaturu a spoustu kvalitní beletrie. Knihovny fungují na principu vzájemné důvěry, kdy si host knihu půjčuje k posezení při čaji. Interiér čajoven bývá zařízen ve stylu východní kultury a to čínské, japonské, indické a arabské. Důraz je kladen na klidnou atmosféru. Prostředí je uzpůsobeno k relaxaci a odpočinku, jak fyzickému tak duševnímu. Člověku je dána možnost v tomto tichém a klidném prostředí přemýšlet např. nad smyslem své existence.

4 ČAJOVNY A VOLNÝ ČAS

Čajovna je prostor, ve kterém se mimo konzumace čaje samotného odehrávají i procesy kulturně vzdělávací. V této kapitole seřadím volnočasové aktivity realizované v čajovnách podle četnosti jejich výskytu.

Mohou to být kupříkladu *degustace čaje*, které jsou akcí pravidelnou, dobrovolnou, každotýdenní sešlostí, zájemců o chuť čaje. Tradiční náplň akce je převzatá z Číny, a sestává se z degustace především čínských, japonských nebo taiwanských čajů. Vždy jde o ochutnávku stejného druhu čajů kupříkladu zelených, červených, bílých, žlutých, oolongů a v neposlední řadě také Pu-Erhů nebo jiných čajových specialit. Při těchto setkáních se hodnotí kvalita, barva, vůně a chuť čaje. Degustace jsou vedeny frontálně a v tomto edukačním procesu je kladen důraz jak na praktické znalosti čaje, tak na teoretickou osvětu a celkovou

historii čajové kultury.⁴⁴ Nadále čajovny organizují *přednášky*, ty jsou především dobrovolné, probíhají pod vedením jedné nebo více osob, které mají k danému tématu co říci. Přednášky naplňují především funkci výchovně vzdělávací ve volném čase. Přednášky tvoří důležitou součást náplně volnočasových aktivit. Jsou orientované na čajovou kulturu, nejčastěji japonskou a čínskou. Dále také orientované na témata duchovního života kupříkladu buddhismu a v neposlední řadě na cestopisná témata např. projekce fotek z cest po Indii. Některé čajovny pořádají *vernisáže*, při které se sejde určitý počet vyznavačů umění a v této chvíli se z čajovny stává netypická galerie. Čajovny se velmi často zasazují o prezentaci nezávislého umění a díky tomu fungují i jako galerie a to bez nároku finančního zisku. *Literární večery* jsou tematicky laděná setkání, při kterých se předčítají úryvky z knih a to buď jako autorská čtení nebo zprostředkovaná četba z děl světových autorů. V rámci těchto večerů se formují malé kroužky autorů, kteří se z vlastní iniciativy scházejí a to většinou pravidelně.

Turnaje ve stolních hrách jsou občasné setkání příznivců určitých deskových a společenských her, ať již amatérů nebo profesionálů, kteří mezi sebou soutěží. Velmi zajímavé akce, které se konají v rámci prostoru čajoven jsou *divadelní představení*, která jsou občasným obohacením večerního programu o krátkou inscenaci nebo celou divadelní hru. Divadelní hry jsou většinou realizovány amatérskými uskupeními. Není výjimkou, když v rámci těchto her vznikají i pravidelné divadelní semináře. Akce, na které čajovny většinou poskytují pouze prostor, než je sami organizují, jsou kupříkladu *workshopy*, kdy se jedná o placené kurzy, které vede kvalifikovaný odborník na dané téma např. japonská kaligrafie, výroba šperků, výroba čajových zákusků atd. A v poslední řadě jsou to také *hudební koncerty*, které v rámci čajoven často obohacují program o vystoupení živého většinou akustického hudebního tělesa. Živá hudba se provozuje na

⁴⁴ Čajová porada – školení zaměstnanců dne 5. 9. 2009

několika úrovních a to od profesionálních hudebníků přes otevřené jam session⁴⁵ až po jednotlivce, kteří svým umem dokreslují příjemnou atmosféru čajoven.

Všechny akce pořádané čajovny za účelem obohacení volného času svých zákazníků mají několik shodných rysů. Stojí na principech dobrovolnosti, bezplatnosti a přístupnosti všem sociálním skupinám. Cílem těchto akcí je obohacení aktivního, kulturního života jedince a samozřejmě ztraktivnější čajoven samotných. Napadá mě otázka, zda-li by se dalo přirovnat čajovnu k centru volného času. Budu doufat, že mi výzkum v rámci této bakalářské práce poskytne odpověď i na tuto otázku.

5 ČAJOVNY V JIŽNÍCH ČECHÁCH A JEJICH NÁVŠTĚVNÍCI, KVALITATIVNÍ VÝZKUM

V teoretické části se zabývám zamyšlením co to vlastně čajovna je, jaký vliv má prostředí tohoto místa na cílovou skupinu, jaké plní funkce a jaké myšlenky předává a v neposlední řadě v čem je pro mladé lidi přínosná. Co v čajovnách mladí lidé hledají, co je pro ně tou hnací silou, aby čajovny navštěvovali. To jsou otázky, které vykrystalizovaly po vypracování teoretické části a na které se tudíž snažím odpovědět v rámci kvalitativního výzkumu. Pro svůj výzkum jsem vybrala šest čajoven z Jižních Čech, z jejich celkového počtu devíti. Oslovila jsem mladé lidi ve věku od 18 do 25 let a položila jim dvě hlavní otázky. Celkově jsem zpracovala 24 rozhovorů s předem danou cílovou skupinou.

5.1 Předmět a metoda výzkumu

Předmětem výzkumu bylo hledání odpovědí na otázky, proč mládež navštěvuje čajovny v rámci Jihočeského kraje. Výzkum jsem prováděla v šesti čajovnách Jižních Čech a to v Českých Budějovicích, Českém Krumlově, Písku

⁴⁵ Setkání, schůzka hudebníků, hrajících improvizovaný jazz., *Nový akademický slovník cizích slov A – Ž*, s. 372.

a Prachaticích. Pro dotazování jsem si vybrala nebo náhodně oslovila dvacet čtyři respondentů.

Proto jsem zvolila přístup kvalitativní, jehož cílem je zmapovat situaci a odhalit témata obsažená v datech. Ve výzkumu, který má kvalitativní charakter, se totiž „*neověřují předem formulované hypotézy, nýbrž poznatky se formulují v průběhu pozorování a popisu daných jevů, přičemž tento popis je velmi podrobný.*“⁴⁶

5.2 Výzkumná teze

Základní výzkumná teze zní: *Domnívám se, že mladí lidé, kteří čajovny navštěvují, hledají mimo chuti čaje samotného, také ve svém životě alternativní místo k odpočinku, setkávání se s přáteli.*

Tato teze vychází ze základní výzkumné otázky této práce, proč mládež vlastně navštěvuje čajovny? Vzhledem k tomu, že již několik let pracuji jako obsluha v čajovně a sama patřím do kategorie mládeže, rozhodla jsem se zjistit důvody k návštěvě čajoven i u ostatních mladých lidí.

5.3 Volba metody a její zdůvodnění

K zodpovězení výzkumné otázky hledání důvodů proč mládež navštěvuje čajovny v rámci jižních Čech, byla stanovena metoda případové studie. Tuto metodu jsem si vybrala z důvodu, jelikož v případové studii jde o studium jednoho nebo několika málo případů, v další fázi je pak možné jejich další srovnání. Metodou případové studie je sběr velkého množství dat vztahujících se k jednomu člověku nebo jedné skutečnosti. Jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti.⁴⁷ „*Případová studie je nejvhodnější strategií,*

⁴⁶ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*, s. 188.

⁴⁷ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 104.

*pokud nás zajímají otázky „proč“ a „jak“, přičemž nemáme vliv na průběh událostí a zaměřujeme se na nepřítomný jev v rámci jeho reálných kontextů.*⁴⁸

Pokud jsem výzkum zvolila pojmut jako „případovou studii“, mohla jsem vybrat jeden ze dvou následujících přístupů.

a) při prvním přístupu považujeme za „případ“ *čajovnu jako celek*

b) při druhém přístupu *jednotlivého návštěvníka čajovny*

Zvolila jsem přístup první, v němž chci odhalit a prozkoumat specifika jednotlivých čajoven.

Ke sběru dat byla zvolena metoda rozhovoru. Při vedení rozhovoru je nutné provést řadu rozhodnutí, která jsou důležitá pro jeho obsah otázek, formu a pořadí. Pro tento konkrétní případ jsem si vybrala rozhovor pomocí návodu. Návod k rozhovoru je vlastně takový seznam otázek nebo témat, které je v rámci rozhovoru nutné probrat. Tento návod zajistí, aby se během rozhovoru opravdu probrala všechna zajímavá témata. Současně umožňuje provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčuje jejich srovnání a napomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale také zároveň umožňuje dotazovanému uplatnit vlastní perspektivu a zkušenosti.⁴⁹

Otázky, které byly položeny vybraným respondentům, zní:

- *Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštívuješ a co v ní hledáš?*
- *Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?*

Jako metodu vyhodnocování dat jsem zvolila obsahovou analýzu. Pomocí této analýzy se výzkumník snaží dát smysl nashromážděným údajům o jednotlivých případech. Pro tento případ jsem konkrétně zvolila metodu analýzy pomocí kódování. Jde o „*systematické prohledávání dat s cílem nalézt*

⁴⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 109.

⁴⁹ Srov. tamtéž. s. 174.

*pravidelnosti a klasifikovat jejich jednotlivé části.*⁵⁰ Při případové studii se snažíme výsledky této analýzy interpretovat jako celek, aby o každém případě mohl být vyprávěn určitý příběh.

6 PRŮBĚH VÝZKUMU

6.1 Výběr čajoven a respondentů

V následující kapitole podrobněji popíši průběh a jednotlivé fáze provedeného výzkumu. Prvním krokem byl výběr čajoven v rámci jihočeského kraje a následně i výběr a dotazování respondentů.

Na základě toho, že výzkum byl prováděn v lokalitě jižních Čech, bylo vybráno šest čajoven ve čtyřech městech.

Město	Název čajovny	Počet respondentů
České Budějovice	Čajírna a káfirna U Tří Lvů	3
	Čajový Ateliér Kaloplaka	5
	Dobrá čajovna	4
Český Krumlov	Dobrá čajovna	3
Písek	Čajovna U Zeleného stromu	5
Prachatice	Čajovna U Hrušky	4

Tabulka 1: seznam čajoven v rámci Jižních Čech

V jihočeském regionu se celkem nachází devět čajoven. Já jsem vybrala vzorek šesti čajoven a to z důvodu, že některé jsou si velmi podobné. Příkladem může být síť Dobrých čajoven, které se nachází po celé České republice. V jihočeském kraji se nacházejí tři, a proto jsem do výzkumu vybrala pouze dvě. V regionu se dále vyskytují malé čajovny, které jsou svým zaměřením (prostředí, prostor, nabídka aj_) shodné s částí vybraného vzorku, proto je dále neuvádím.

⁵⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 226

Snažila jsem se zjistit o jednotlivých čajovnách doplňující informace pro přiblížení, jaké jsou a jak jsou zaměřené, některé informace bylo možné získat na webu, další jsem se dozvěděla přímo od majitelů čajoven.

6.2 Obsahová analýza dat

Analýza dat nevychází vždy z nějakého zvláštního přístupu, ale může také využívat postupy známé z etnografického přístupu nebo z metody zakotvené teorie. Nelze přesně definovat, kdy analýza dat začíná. Analýzou v tomto smyslu je přiřazení významu prvnímu dojmu v terénu, ale také je to shromažďování dat a poznatků. Hledání významu dat je velmi často hledáním pravidelností a celistvostí za určitých podmínek. Někdy během výzkumu určité pravidelnosti předpokládáme předem a jiné se objevují teprve v průběhu studie. Pomocí analýzy dat se postupně seznamujeme se zkoumaným případem, získáváme stále hlubší porozumění tématu a výzkumné otázce. Díky sběru dat během více časových okamžiků jsme schopni případ lépe popsat, rozvíjet jeho teorii a testovat navržené hypotézy. Během případové analýzy používáme tzv. kódy. Kód je symbol, v našem případě slovo nebo sousloví, které stručně a výstižně označuje obsah a daný úsek. Kódování nám napomáhá data popsat.⁵¹

Výsledkem celého procesu vzniká tzv. kategoriální systém, který slouží k redukci dat a přehledně rozděljuje data obsažená v rozhovorech. Následujícím krokem je hledání vztahů a kategorií mezi jednotlivými kódy skrz všechny dané rozhovory. Závěrečným krokem je syntéza všech poznatků a vyvození obecnějších závěrů na základě provedené analýzy a vztahů odhalených mezi výslednými daty.⁵²

Můj kvalitativní výzkum založený na případové studii proběhl v následujících krocích.

Získávání údajů o realizaci rozhovorů je prvním krokem, při realizování kvalitativního výzkumu, bylo vybrání vzorku šesti čajoven v jižních Čechách.

⁵¹ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 226 - 228

⁵² Srov. HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*, s. 133

Dále jsem si v každé výše uvedené čajovně vybrala počet dotazovaných, ten se v jednotlivých čajovnách lišil. V celkovém počtu bylo vybráno 24 respondentů ve věku 18 – 25 let. Každému dotazovanému byly položeny dvě otevřené otázky, na které odpovídal, jemu příjemnou dobu. Během uskutečňovaných rozhovorů se měnila i jejich délka v závislosti na průběhu. Na začátku rozhovoru jsem vždy kladla respondentovi otázku, zda-li je možné zaznamenávat rozhovor, čímž jsem prolomila psychickou bariéru. Vždy jsem také respondentům sdělila, že rozhovory jsou anonymní. Na konci interview, byly vždy každému respondentovi položeny stejné otázky, ve kterých jsem se dotazovala na věk, zaměstnání, dokončené vzdělání, jak často čajovnu navštěvují a s jakou pravidelností. V úvahu jsem také vzala vliv mé osobnosti na odpovědi respondentů jelikož „*kvalitativní rozhovor není pouze sběrem dat, ale může mít i intervenční charakter.*“⁵³ Po realizování rozhovorů došlo na samotnou *přípravu dat*. Data bylo nutné ze zvukového záznamu přepsat a provést transkripci. Transkripce je proces, při kterém se původní data zpracovávají do lepší podoby. Data byla vkládána do počítače, nikoli však do specializovaného programu. Proces několikerého průchodu textů se realizoval ručně, tzn. přímým vpisem poznámek do rozhovorů. Analýza dat je v tomto případě metodou poměrně zdlouhavou.⁵⁴ *Segmentace* je proces, který zahrnuje rozdělení dat do analytických jednotek. Postupně byla pročitána řádka po řádce a kladena si otázka, zda-li se nejedná o segment, který by z hlediska cílů mohl mít nějaký význam. Významovou jednotkou v tomto případě bylo slovo, sousloví, nebo celá věta.⁵⁵ V neposlední řadě jsem prováděla tzv. *kódování*, jehož hlavním účelem bylo data popsat. Kódování je ústředním bodem v analýze. Nejprve jsem si připravila seznam předběžných kódů, které jsem postupně doplňovala o kódy nové. Postupně jsem si vytvořila seznam témat, který mi napomáhal vidět daná témata v celku. Tento seznam byl postupně tříděn,

⁵³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 167

⁵⁴ Srov. tamtéž. s. 228

⁵⁵ Srov. tamtéž. s. 228

organizován, kombinován a doplňován v další analýze. Postupem doby se kódy formovaly z konkrétnějších na obecnější.⁵⁶

6.3 Identifikace vztahů mezi kategoriemi

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Jak jsi se, k čajovně dostal?	Kamarádi	...o čajovně mi poprvé řekl kamarád...	11x
	Spolužáci	...k čajovně jsem se dostal přes své spolužáky...	5x
	Vyzkoušet něco nového	...měl jsem určitou potřebu vyzkoušet něco nového...	1x
	Sourozenec	...taky jsem se o čajovně dozvěděla od své starší sestry...	1x

Tabulka 2: kód, *Jak jsi se k čajovně dostal?*

Kód „Jak, jsi se k čajovně dostal?“, jsem určila v rámci stejnojmenné otázky. Ta měla za úkol zjistit, jak se mládež o čajovně dozvěděla a proč do ní poprvé zavítala. Z výše uvedené tabulky vyplývá, že existence čajoven je velmi často rozšiřována předáním informací mezi kamarády, spolužáky a sourozenci. Vyplynulo z ní, že se nejčastěji jedná o komunikaci v rámci vrstevnické skupiny. Velmi zajímavou odpovědí bylo ‘Vyzkoušet něco nového’, což naznačuje určitou ochotu experimentovat, ale v celkovém vyznění se naopak ukázal jako nejčastěji fungující systém přímého doporučení k návštěvě čajoven.

⁵⁶ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 228

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Prostor	Útulný	...hmm čajovna je taková útulná...	1x
	Omšelý	... omšelé místo, mám pocit jako bych byl někde na půdě...	1x
	Starobylý	...čajovna je takový starobylý místo...	1x
	Velmi originální místo	... tahle čajovna je minimálně originální...	1x
	Specifický prostor	... specifický prostor, jako jiný než hospoda...	1x
	Zvláštní místo 2x	... čajovna je zvláštní místo, už jen protože jich není tolik...	1x
	Nejlepší	... nejlepší prostor tady v Budějovicích...	1x

Tabulka 3: kód, Prostor

Při stanovení tohoto kódu jsem se zaměřovala na interiér čajoven, jejich vybavení a na to, jak na respondenty prostor působí. Hlavním jmenovatelem v hodnocení prostoru a aranžmá čajoven je důraz na originalitu. A to hlavně ve výběru nebytových prostor. Oceňovány jsou především prostory netypické, kupříkladu půda, sklep nebo budovy s historickou hodnotou. Dalším faktorem je materiální vybavení čajoven, zastoupené povětšinou použitými, až omšele vypadajícími předměty, které dotvářejí prostorové umístění a atmosféru (viz také tabulka atmosféra).

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Prostředí	Klidné	... čajovna je pro mě místem klidu...	10x
	Relaxační	... příjemné relaxační prostředí...	1x
	Inspirativní	... je to pro mě inspirativní prostředí...	1x
	Duchovní	... může být i místem duchovním...	2x
	Oáza klidu	... jsem tady našel oázu klidu...	1x
	Harmonické	... v čajovně dodnes hledám harmonii...	2x
	Magické	... čajovna mi přijde magická...	1x
	Tvořivé	... v čajovně se mi velmi dobře tvoří...	1x
	Fajn místo	... čajovna je fajn místočko a cítím se v ní fajnově...	2x

Tabulka 4: kód, Prostředí

V odpovědích byl často zastoupen odkaz na prostředí, což dokladuje jeho důležitost. V případě pro výzkum vybraných čajoven jsou všichni dotazovaní s prostředím spokojeni a díky tomu zde mohou uspokojovat všechny své potřeby. Z výše uvedené tabulky vyplývá, že prostředí čajovny je velmi specifické, hlavní

odlišností je především klid, možnost duchovního růstu a tvořivost, které se jinde našim dotazovaným nedostává.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Sociální vazby	Přátelé	... místo kde se setkávám s přáteli...	5x
	Kamarádi	... chodím sem s kamarády, když nechci jít do hospody...	4x
	Spolužáci	... chodíme do čajovny se spolužáky...	1x
	Zajímavý lidé	... hledám tu zajímaví lidi...	1x
	Nebýt sám	... jdu sem za cílem, že nechci být sám...	1x

Tabulka 5: kód Sociální vazby

Kód sociální vazby byl stanoven na základě odpovědí, v nichž se respondenti zmiňovali o sociálních skupinách a jejich interakcích na poli čajoven. Z výše uvedené tabulky vyplývá, že čajovna je díky prostoru a prostředí příhodná k navazování nových komunikačních kanálů a to jak rámci skupiny tak i mimo ni. Většina jednotlivců při navazování nových vztahů na půdě čajoven předpokládá, že tu existuje vyšší pravděpodobnost narazit na člověka s podobným životním stylem.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Vliv ostatních návštěvníků a obsluhy čajovny	Záleží na ostatních lidech jaká je atmosféra v čajovně	... kolikrát záleží na tom, jací jsou tady lidé...	2x
	Záleží na obsluze	... tu pravou "čajovnickou" atmosféru většinou vytváří obsluha...	3x

Tabulka 6: kód, Vliv ostatních návštěvníků a obsluhy čajovny

Tento kód byl vytvořen na základě odpovědi pěti respondentů, kteří zdůraznili mimo vliv prostředí, prostoru, nabídky, sociálních vztahů také složení zákazníků a obsluhy, nacházejících se v čajovnách. Pocit z času stráveného v čajovnách je tedy determinován i dynamikou přítomné skupiny zákazníků a její interakcí s obsluhou. Obsluha samotná má možnost tento proces ovlivňovat a to přístupem k zákazníkům, výběrem hudební kulisy či eliminováním rušivých elementů. Po syntéze této tabulky s tabulkou č. 3 vyplývá, že většina návštěvníků očekává

v čajovně klidné, relaxační prostředí a tomu by se proto měli podřídit všichni členové přítomné sociální skupiny.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Emoce	Klid	... čajovna mi navodí klid v duši...	4x
	Dobry pocit	... v čajovně se cítím velmi dobře...	3x
	Odpočinek	... odpočinek pro duši...	4x
	Vyrovnanost	... mám tady pocit vyrovnanosti...	1x
	Ne smutek	... místo, kde nedokážu být smutná...	1x
	Relaxace	... hledám tady určitý pocit relaxace...	1x
	Pohoda	... je tu taková celková pohoda...	1x
	Domáckost	... v člověku navozuje takovej pocit domáckosti...	1x
	Nálada kolem čaje	... nálada kolem čaje se projevuje klidným způsobem...	1x
	Urovnání myšlenek	... hezky se mi tu srovnají myšlenky...	1x
	Štěstí	... připadá mi, že se mi tu mísí pocity štěstí...	1x
	Láska	... zažívám tu pocit lásky...	1x
	Koncentrace	... cítím se tady koncentrovaná...	1x
	Vypnout se	... na chvíli se vypnout a hodit do režimu offline...	1x
	Pocit bezpečí	... nejvíc tady převažuje pocit bezpečí...	1x

Tabulka 7: kód, Emoce

V kódu emoce jsem se zaměřila především na prožitkovou složku pobytu v čajovně. Škála respondenty uvedených emocí se na pomyslném teploměru nálady, kde 0 je průměr, pohybuje v kladných hodnotách. Je tedy možné říci, že v reflexi svého prožitku nacházejí dotazovaní větší podíl kladně hodnocených událostí.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Atmosféra čajovny	Úžasná	... jednak je tady úžasná atmosféra...	1x
	Zvláštní	... čajovna má takovou zvláštní atmosféru...	1x
	Netradiční	... netradiční atmosféra taková, kterou v hospodě nenajdete...	1x
	Domácí	... nejvíce mě zaujala domácí atmosféra...	1x
	Ojedinělá	... hledám v čajovně ojedinělou atmosféru...	1x

Tabulka 8: kód, Atmosféra čajovny

Atmosféra čajoven působí na jednotlivé respondenty subjektivně. Jde tedy vlastně o hledání jednotlivých vnitřních pocitů. Oproti jiným zařízením cítím největší vliv ve výše uvedené spiritualitě. Každý z respondentů se s touto spiritualitou vyrovnává po svém, leč jednotící prvek, který se v hodnocení objevuje, je slovo 'ojedinělá'. Atmosféra čajoven je každý večer jiná a je

podmíněná interiérem, prostředím, sociální skupinou a vzájemnými vztahy těchto prvků. Proto sami účastníci této pomíjivé atmosféry nejsou schopni uchopit její podstatu. Vždy tedy záleží na korelaci kódů analyzovaných v Tabulkách 1 až 8.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Nabídka	Čaj Vodní dýmka Čajové sladkosti Literární večery Výstavy fotek	... hledám tady potěšení z čaje... ... chodím do čajovny taky na vodní dýmku... ... vždycky si tu koupím čajový bonbón... ... zajdem občas na literární večery... ... mrknout se na výstavu fotek...	15x 8x 1x 1x 1x

Tabulka 9: kód, Nabídka

Kód s názvem nabídka byl stanoven na základě otázky „Co v čajovně hledáš?“ a odpovědí na ni. Je vidno, že nejčastějším důvodem k návštěvě čajovny je vychutnání si čaje samotného. Dá se tedy říci, že dotazovaní cítí smysl návštěvy čajoven hlavně v pití čaje a užívání si s tím spojeného rituálu. Další důležitou součástí nabídky čajoven je i nabídka vodní dýmky. Mohu jen odhadovat proč je tak vyhledávaným artiklem. Poslední zmíněnou součástí nabídky je i kulturní program. Výše zmíněný obsah kulturního programu napomáhá k různorodé aktivitě ve volném čase mládeže a ona sama ho zde reflektuje jako přínosný.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Kultura čajoven	Čajová kultura	... myslím to tak, že čajová kultura je v ČR nová a spousta lidí ani pořádně neví co to čajovna je...	1x

Tabulka 10: kód, Kultura čajoven

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že kultura čajoven je v České republice stále nová a tím i atraktivní a vyhledávaná jako prostředek k trávení volného času.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Alternativa konzumního života	Vytržení z reality	... vše ostatní se pro mě v dané chvíli stává nepodstatným...	1x
	Odišný svět	... řekla bych, že čajovna je trošku jiné svět...	1x

Tabulka 11: kód, Alternativa konzumního života

Čajovní hosté nevnímají sami sebe jako konzumenty západní popkultury. Proto v čajovně hledají prostor, kde mohou trávit chvíle jen sami se sebou, popřípadě se stejně smýšlejícími lidmi.

Kód	Popis	Příklad	Respondenti
Čajovna jako alternativa hospod		...je to skvělý způsob, jak strávit čas s přáteli a přitom nepříjít domů a sedět kouřem z cigaret...	8x

Tabulka 12: kód, Čajovna jako alternativa hospod

Z celkového počtu respondentů se devět domnívá, že čajovny jsou odlišná místa než kupříkladu hospody. Také z výše uvedené tabulky vyplývá, že jsou místem, kde lze strávit příjemný večer s přáteli a přitom nesesedět v zakouřeném prostoru a pít alkohol

6.3 Výsledky obsahové analýzy

6.3.1 Co mládež hledá v čajovnách

Výsledky obsahové analýzy ukázaly 12 kódů, které nejstručněji odpovídají na položenou otázku „proč mladí lidé navštěvují čajovny v rámci jižních Čech“. Každý z těchto kódů obsahuje mimo hlavních i spoustu jiných názorů a pohledů, které ovlivňují návštěvnost čajoven mládeží (viz tabulky 1 – 12). Z posbíraných a analyzovaných informací vyplývá, že mladí lidé v čajovnách vyhledávají především autentické prostředí a sociální vazby. Ty zde nalézají a dále je rozvíjejí. Mají zde možnost projevit své přesvědčení, že konzumní způsob života není

jedinou možností vnímání a prožívání současného světa. V čajovnách mladí lidé naplňují všechny stránky své osobnosti a spoléhají se, že v tom budou podpořeni jak atmosférou a prostředím, tak strukturou sociálních vazeb, které se zde vyskytují. V návaznosti na zjištěné informace porovnané s hlavními cíly a metodami usuzují, že čajovny jsou srovnatelné se středisky volného času, ač tento statut nemají.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo pomocí případové studie a následné obsahové analýzy zmapovat a uvést důvody, proč mládež navštěvuje čajovny v rámci jižních Čech. Pro dané téma jsem vycházela z předem dané teze, ve které se domnívám, že mladí lidé, kteří čajovny navštěvují, hledají mimo chuti čaje samotného, také alternativní místo k odpočinku a setkávání se s přáteli.

Práce se na dané téma podívala z více úhlů pohledu. Šlo o pohled *čajovna jako na místo, které utvářela samotná čajová kultura a myšlenky východních filosofii*. Druhým úhlem pohledu bylo *čajovna a její vývoj v rámci České republiky*. Následně pak byla *čajovna jako místo, které nabízí mladým lidem volnočasové aktivity*. Po syntéze těchto úhlů byla stanovená teze, která zní „*domnívám se, že mladí lidé, kteří čajovny navštěvují, hledají mimo chuti čaje samotného, také ve svém životě alternativní místo k odpočinku, setkávání se s přáteli*“ se totiž potvrdila.

K tomuto závěru práce došla na základě použití metody obsahová analýza. Z té vyšlo 12 kódů - společných prvků, na kterých se shodli dotazovaní respondenti. Tyto kódy jsou rámcové výsledky celé práce. Konkrétními výsledky výzkumu tedy jsou informace, že mladí lidé v rámci jižních Čech navštěvují čajovny z důvodů vytvoření sítě sociálních vztahů, alternativního prostředí, lidské blízkosti a svobody vyjádření, a také z důvodu exotické nabídky.

Výzkum také potvrdil předpoklad ze čtvrté kapitoly, totiž že se čajovna dá srovnat s centrem volného času. Dotázaní návštěvníci čajovnu upřednostňují právě z důvodu netypické práce s jejich volným časem.

Konkrétní dopad práce se dá jen těžko předpokládat. Jsou zde ovšem oblasti, ve kterých by mohla být přínosem. Domnívám se, že jsou to tyto tři hlavní efekty práce.

Bakalářská práce odpovídá na otázku „proč mladí lidé navštěvují čajovny“. Tento závěr nahlížím z pohledu studenta pedagogiky volného času. Odpověděl

mi, že čajovna je místem, které se podílí na zkvalitnění trávení volného času a že toto zařízení mohou doporučit všem zájemcům o poradu, co s jejich volným časem.

Dalším možným náhledem je rovina managementu čajoven. Po přečtení této práce si majitelé a zaměstnanci čajoven mohou uvědomit, zdali a jak naplňují rámcové výsledky výzkumu (výzkumné kódy) a na základě sebereflexe zkvalitnit poskytované služby.

Práce může dát také podnět k vytvoření výzkumu, který se bude zabývat zjištěním, zda čajovna může být označena za středisko volného času.

Toto téma je pro mě velice zajímavé, má bakalářská práce otevřela cestu k novým myšlenkám, nad kterými by stálo zato uvažovat i hlouběji. Kupříkladu naposledy zmíněné téma srovnání čajovny se střediskem volného času je pro mě inspirací k diplomové práci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Informace pro učitele : Charakteristika subkultur. In *Projekt Varianty*. [s.l.] : [s.n.], 2005 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <varianty.cz>.

BAACKE, D. *Jugend und Jugendkulturen : Darstellung und Deutung*. München : Weinheim, 1987.

DE FIORES, S; GOFFI, T. *Slovník spirituality*. Kostelní vydrží : Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9.

HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-128-1

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : Základní metody a aplikace*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu* . Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-549-3.

HOFBAUER, B. *Děti mládež a volný čas*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHOW, K; KRAMEMEROVÁ, I. *Všechny čaje číny*. 2. DharmaGaia : BBS, 1998. ISBN 80-85905-54-X.

CHUNG-YUANA, Ch. *Původní učení čchanového buddhismu : Vybrané svazky z Předávání světla*. Praha : Půdorys, 2008. ISBN 978-80-86018-30-0.

KRAUS, J, et al. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha : Academia, 2007. 100 s. ISBN 978-80-200-1415-3.

LU, J. *Klasická kniha o čaji*. Praha : DharmaGaia, 2002. ISBN 80-86685-01-2.

MILTNER, V. *Malá encyklopedie buddhismu*. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-111-6.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. 3. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PETTIGREWOVÁ, J. *Průvodce pro znalce : Čaj*. Hongkong : Slovart, 2001. ISBN 80-7209-212-X.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. 2. vydání. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.

PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha : Pedagogická fakulta UK, 1994.

THOMOVÁ, S; THOMA, Z; THOMA, M. *Příběh čaje*. Praha : Argo, 2002. ISBN 80-7203-447-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. : Dětství a dospívání*. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II. : Dospělost a stáří*. Praha : Karolinum, 2007. ISBN 987-80-246-1318-5.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: <i>Seznam vybraných čajoven v rámci Jižních Čech</i>	29
Tabulka 2: <i>kód, Jak jsi se k čajovně dostal?</i>	32
Tabulka 3: <i>kód, Prostor</i>	33
Tabulka 4: <i>kód, Prostředí</i>	33
Tabulka 5: <i>kód Sociální vazby</i>	34
Tabulka 6: <i>kód, Vliv ostatních návštěvníků a obsluhy čajovny</i>	34
Tabulka 7: <i>kód, Emoce</i>	35
Tabulka 8: <i>kód, Atmosféra čajovny</i>	35
Tabulka 9: <i>kód, Nabídka</i>	36
Tabulka 10: <i>kód, Kultura čajoven</i>	36
Tabulka 11: <i>kód, Alternativa konzumního života</i>	37
Tabulka 12: <i>kód, Čajovna jako alternativa hospod</i>	37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I – Čajírna a Kafírna U tří lvů v Českých Budějovicích.....	45
Příloha II – Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích.....	49
Příloha III – Dobrá čajovna v Českých Budějovicích	54
Přílohy IV – Dobrá čajovna v Českém Krumlově.....	58
Příloha V – Čajovna U zeleného stromu v Písku	62
Příloha VI – Čajovna U hrušky v Prachaticích	68

PŘÍLOHA I – Čajírna a kafírna U tří lvů v Českých Budějovicích

Respondent č. 1

Čajovna: Čajírna a kafírna U Tří Lvů v Českých Budějovicích
Datum: 19. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 21 let
Zaměstnání: student (JČU)
Vzdělání: středoškolské s maturitou
Jak často: 1x za měsíc
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Díky mojí bývalý spolužačce ze střední, která tady v čajovně pracovala, jsme sem začly chodit i my, chodily jsme za ní se spolužačkami ze školy. Pak sem sem začla chodit s přáteli, který sem taky rádi chodí, nechtěli sme chodit do zakouřenejch prostor takže čajovna pro nás byla dost dobrá volba. Radši v pohodlí a klidu jsme si povídali, diskutovali a vyprávěli zážitky. Do čajovny chodím kolem 4 let, vlastně už od střední. Vždycky když sme s přítelem na nějakém výletě zajdem se podívat do místí čajovny např. Praha, Domažlice, ČB, Pardubice a na různých festivalech. Hledám tu klidné prostředí, který v různějch barech a hospodách nenajdu, ale i ojedinělou atmosféru, kterou nikde jinde nenajdu.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Určitě na mě působí dojmem klidného prostředí, cítím se koncentrovaná a klidná, ochutnám výborný čaj, zakouří si vodní dýmku a mám ráda co k čajovně neodmyslitelně patří.

Respondent č. 2

Čajovna: Čajírna a kafírna U tří lvů v Českých Budějovicích
Datum: 19. 2. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 22 let
Zaměstnání: student (VŠCHT)
Vzdělání: dokončené středoškolské s maturitou
Jak často: 2x – 3x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Tak začnu tím jak dloho jí navštěvuju, protože to je docela dlouhá historie. To byl někdy prvák, takže to je šest let zpátky. Tehdy to byla vlastně jediná čajovna, zároveň s Dobrou. Do Dobrý tam jsme chodili spíš míň protože nám to přišlo v tý době zhruba tak na stejný úrovni. Čajům sme moc nerozuměli a taky sme začínali s vodnicí a v Dobrý po nás chtěli občanku no a tak sme chodili k Velbloudovi tam občanky nechtěli snad nikdy. Dostal jsem se sem přes kamarádky, oni o tom věděli už nějakou dobu, takže jsme záhy udělali takovou partičku a začli jsme tam chodit. Hledám tady prostředí, je to hodně o lidech tady, vlastně je to tady pořád o lidech. Chodím sem vlastně pořád ty samý lidi, teda jakoby ty zbytky starý party. Takže určitě hodně o lidech, posedí se u vodničky, je to o tom, že vlastně sem člověk může jít když chce s někým posedět tak jsou vlastně tři možnosti. Hospoda což vlastně není na odpoledne moc dobrý, hned si sednout do hospody ve dvě odpoledne (smích). Druhá možnost je kavárna což když nám bylo patnáct tak v sedmi lidech jít si sednout na kafe moc nešlo, takže vlastně čajovna. Čaje tu byly docela dobrý, neznali sme to přesně takže, člověk začal ochutnávat ty čaje, vždycky tam byl salep a k tomu vodnice, která vlastně v Evropě vstupuje do módy.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Já si myslím že jo, hmm vysvětlit asi proč je těžký už asi taky protože, člověk tady sedí pospolu. Když jdeš vlastně do hospody tak tam je stůl a lavice, v kavárně jsou to zase malé stolky a k tomu tři čtyři židličky, zatímco už v čajovně je to sezení už opravdu víc osobnější. Co se týká tak s obsluhou má člověk taky bližší vztah, i kdybych byl štangast v nějaký hospodě, tak nikdy nebudu mít ten kamarádskej vztah s obsluhou jako v čajovně. Takže je to asi o lidech, protože čajovny mají nastarosti dost často mladý lidi, když se koukneš co pracuje tady tak to jsou středoškoláci a vysokoškoláci. Člověk má k lidem v čajovně blíž věkově což pak vede i k tomu že se tam cítí líp.

Respondent č. 3

Čajovna: Čajírna a kafírna U tří lvů v Českých Budějovicích
Datum: 30. 1. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18 let
Zaměstnání: student (gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 1x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Tak čajovna je určitě jinčí místo, než třeba hospoda cítím se tu trošku klidnějc je to takový víc klidnější a je tady taková víc pohoda je to rozhodně éterický místo dá se tady lepší povídat než v nějakym klubu nebo tak a je to tady takový, že to navodí ten klid v tý duši, teda jak kdy taky kolikrát tady běží o to co jsou tady lidi okolo (...)

Mohl/a bys mi vyprávět, jak si se k čajovně dostal/a, jak dlouho je navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

tak dostala jsem se k ní přes kamarádku, která sem chodila často a vlastně jako úplně vlastně s kamarádkou si sem zajít třeba jen tak popovídat posedět občas dát si třeba i tu dýmku na čaj a podobně.

A co hledáš v té čajovně? máš nějaký důvod proč sem chodíš.

Spíš sem dme s těma kamarádama, když nemáme chuť jít třeba do hospody na pivo nebo tak, tak dme do čajovny tak si v klidu posedět a popovídat.

PŘÍLOHA II – Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích

Respondent č. 4

Čajovna: Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích
Datum: 1. 12. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18 let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 2x – 3x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Tak dostala jsem se k ní přes mojí bývalou spolužačku když jsme tady pokračovali ve srazu a navštěvuji ji tak třičtvrtě roku. Tak v čajovně většinou člověk hledá klid, tady prostě mám přátele jsou tady na výběr supr čaje.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Tak čajovna je zvláštní místo tím, že se odlišuje prostě proto, že jich není tolik a proto z toho tady mám pocit vyrovnanosti, ale to rozhodně záleží na lidech který tady jsou.

Respondent č. 5

Čajovna: Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích
Datum: 1. 12. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 19 let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání

Jak často: 2x – 3x týdně

Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Můžu si vzít čtvrt hodiny na potítku? (smích) ne jak zněla první otázka? Jak jsi se k čajovně dostala? K čajovně jako obecně? nebo jako k týhle. K téhle konkrétně. Hm tak to mě sem zavedli spolužáci, přibližně ji navštěvuju tak půl roku a co tady hledám, myslím si že nic konkrétního.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

No tak vzhledem k tomu, že sem chodim nejčastěji ze všech čajoven tak se tady cítim hodně dobře. Akorát si nejsem nejsem no myslim si, že to má víc důvodů. Jednak je tady úžasná atmosféra jednak obsluha je milá výborné čaje samozřejmě takže když se to všechno sečte dohromady tak, tak výsledek je ten, že sem chodím častěji než domů (smích), ale já si právě nejsem jistá kdyby se třeba ta obsluha změnila jestli bych sem ještě chodila. Asi takhle.

Respondent č.6

Čajovna: Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích

Datum: 1. 12. 2010

Pohlaví: žena

Věk: 19

Zaměstnání: student (Masarykova Univerzita v Brně)

Vzdělání: dokončené střední vzdělání s maturitou

Jak často: 1x týdně

Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Já sem chodím zhruba tak třičtvrtě roku prvně mě sem zavedla kamarádka, i když jsem již předtím byla v jiných čajovnách a slyšela jsem o týhle tak jsem to tady chtěla zkusit a takse mi tady zalíbilo. A líbí se mi tady už jenom to prostředí, řekněme pro mě taky netradiční způsob přípravy čaje.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

pro mě je to určitě zvláštní místo, já sem chodím tak zhruba jednou týdně což se mi nezdá moc často, ale já beru čajovnu tak jako malinký vytržení z reality pro mě je to prostě místo kde nedokážu mít smutek.

Respondent č. 7

Čajovna: Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích

Datum: 8. 12. 2010

Pohlaví: muž

Věk: 22 let

Zaměstnání: student (JCU)

Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou

Jak často: 5x týdně

Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Tak dostal jsem se k ní tak, no je to zábavná historka (smích). Tak měl jsem určitou potřebu vyzkoušet něco nového, a jelikož mě zde tenkrát obsluhoval Martin, jakožto majitel natolik mě ta příprava tady zaujala tím, že mě uchvátila tak jsem v podstatě zůstal věrný této čajovně. No jak často sem chodim? No já bych řek, že sem chodim dost často pravidelně třeba 5x do týdne. Hledám tady

potěšení z čaje řekněme určité znalosti čaje přátelství a takovou, takový určitý pocit relaxace a klidu.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

No tak mám tady z toho určitě dobrý pocity, protože řekněme ten okruh lidí co se tady objevuje, řekněme pravidelněji tak považuji za velmi příjemný za lidi velice otevřený a to je jako pro mě nejpodstatnější jako v rámci týhle čajovny když do toho nezapočítám i čaje.

Respondent č. 8

Čajovna: Čajový ateliér Kaloplaka v Českých Budějovicích

Datum: 8. 12. 2010

Pohlaví: muž

Věk: 21 let

Zaměstnání: student (Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů)

Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou

Jak často: 4x týdně

Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

No tak, jak jsem se k týhle čajovně dostal. Byl jsem v tomhleto podniku ještě dřív ještě před Martinem, což mě nijak neoslovilo ani nenadchlo no tak rok a půl ne teda skoro dva až tři roky zpátky nějak jsem to tady zavrhnul a pak vlastně Míra, že jo kamarád tady byly s klukama a vyzkoušeli to jak se změnil majitel, tak že je to tu dobrý jako příprava čaje a je tady vodnice že jo ještě tak jsme sem zašli a zjistili jsme, že to tady není vůbec špatný, že naopak je to poměrně nejlepší prostor tady v Budějovicích a od té doby sem chodím pravidelně.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Zvláštní místo, zvláštní místo. Tak člověk tady může najít poměrně klid a takový jako příjemně relaxační prostředí. No a tak hledám tady mimo jiného krom toho, že je to pro mě inspirativní prostředí tak tady píšu a pracuju na těchletěch textech no a taky tedy vlastně člověk jak už tady ňákou dobu chodí, že jo sem tak je tady hafo známých. No, a když tady jsem tak mám téměř jistotu, že potkám někoho se kterým se znám a že se dá pokecat nebo relaxačně odpočinout.

PŘÍLOHA III – Dobrá čajovna v Českých Budějovicích

Respondent č. 9

Čajovna: Dobrá čajovna v Českých Budějovicích
Datum: 14. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 1x – 2x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Do čajovny jsem začala chodit tak v 15ti, takže to bude skoro 3 roky. Myslím si, že mi o čajovně poprvé řekl nějaký kamarád. V té době jsem pořádně nevěděla co ta čajovna vůbec je a byla jsem hodně překvapená, když jsem tam přišla, dost mile překvapená. Od té doby je čajovna první vhodný místo na dobrý pokec s kamarády. Mimo popovídání, někdy i oslavy, někdy se sem chodím učit.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Čajovna je pro mě určitě zvláštní místo. Připadá mi, že člověk může jít do čajovny sám a dobře tak i s kamarády. I když tam bývá hodně lidí, cítím se tu příjemně. Je tady taková intimní atmosféra a samo sebou i vůně čaje ji taky dokresluje. Někdy si tam připadám jako v jiném světě a dokážu si tu moc krásně odpočinout, protože je tu klid a pohoda. A ještě jedna věc, která se mi v čajovně moc líbí, jsou zvonečky.

Respondent č. 10

Čajovna: Dobrá čajovna v Českých Budějovicích
Datum: 17. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18 let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 2x – 5x do měsíce
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Čajovnu jsem poprvé navštívila s mou kamarádkou asi ve 13ti letech, to jsem však vůbec netušila, co takové místo skrývá. Pravidelně jsem ji začala navštěvovat až pro posezení s mým filosofickým kamarádem asi ve 14ti. Zprva to byl sahlep, sladké sušenky, avšak náhle jsem načala objevovat kouzlo čajů, tisíce chutí který se naskýtá v jedinném šálku, ba v jedinné kapce tohoto lahodného moku. Začala jsem čajovnu navštěvovat i sama, pokaždé nová chuť, občas trpká, když jsem se nechala pohltnout knihou. V čajovně dodnes hledám harmonii, odpočinek hlavně pro duši. Je to místo, kde by vše mělo zůstat stranou a já si urovnám všechny myšlenky, dojmy, pocity.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Tu pravou čajovnickou atmosféru většinou vytváří obsluha, tudíž mi čajovna přijde magická jen když se ke mně slušně chovají a já se c ní cítím dobře. Když ne nezůstávám déle a po vypití pár nálevů čaje toto místo opouštím. Ale když se to povede, připadá mi že se tu mísí pocit štěstí, klidu, lásky, tvořivosti...ano v čajovně se velice dobře přemýšlí, vymýšlí, tvoří cokoli na co si vzpomenete. Dávám vždy přednost čaji, před hlučnými a páchnoucími prostory hospod, barů či kantýn.

Respondent č. 11

Čajovna: Dobrá čajovna v Českých Budějovicích
Datum: 17. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18 let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 2x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Moc ráda chodím sem do Dobrý čajovny. Do čajovny sem začala chodit tak před 3-4 lety, přesně nevím. No, chodit sem, sem začala asi proto, že se mi líbí to prostředí. Je to skvělý způsob, jak strávit čas s přáteli a přitom nepřijít domu a smrdět kouřem z cigaret. Navíc čaj je tady dobřej. a časem sem přišla na chuť i jiným a kvalitnějším čajům. Ale myslím si, že poprvý jsem se o týhle čajovně dozvěděla, myslím, že od kamarádky ze školy. Taky sem vlastně o čajovně věděla od své starší sestry.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Na otázku, jestli je čajovna zvláštní místo, bych asi řekla, že jistým způsobem určitě. Je tu klid, potkáš se tam s novými lidma, prostředí tady je takový kamarádský. Můžu tu strávit celý odpoledne, popíjet čaj a povídat si. Navíc jako nekuřák velice oceňuju, že se tady nekouří jako že cigarety a tak vodnice mi tak ani jako nevadí. Člověk si tu parádně odpočine.

Respondent č. 12

Čajovna: Dobrá čajovna v Českých Budějovicích
Datum: 13. 2. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 26 let
Zaměstnání: student (Univerzita Karlova)
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 3x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Tak k čajovně jsem se dostal přes své spolužáky, v prvním ročníku na vysoké škole. No a vždycky na koleji, že jo jsme si vařili čaj každý den a tak jsem tak jako ochutnával a až se ze mě stal ortodoxní čajíř. Tak čajovnu navštěvuju tak zhruba sedm let plus mínus. Tak hledám tady tak ňák, nějakaj ten klídek pohodu, zakouřit si vodničku někdy, ono to tak hezky srovná ty myšlenky hezky, hezky se u toho přemýšlí.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Tak čajovna, může být i místo duchovní, ale většinou záleží na tom, kdo tu čajovnu má a taky na tom kdo to vede. Tak v čajovně se cítím jinak než jinde, je to taková pohodička, takový jiný duch čajoven, tady je to takový víc lidovější jako pohodový je tu pěkný prostředí, hodně dřeva no takový domáctější prostředí. Tak určitě je čajovna jiný místo, než hospoda už je to daný tím prostředím, v hospodě se kouří a člověk má pak nasmrádlý ty hadry hrozně dlouho, no a tady se kouří vodničky no to je takový voňavý že jo. Taky to pobublávání vodní dýmky. Jak to tak pobublává tak to člověka vtáhne tak do toho rytmu a je to taková pohoda.

PŘÍLOHA IV – Dobrá čajovna v Českém Krumlově

Respondent č. 13

Čajovna: Dobrá čajovna v Českém Krumlově
Datum: 20. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 21 let
Zaměstnání: student JCU
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 3x za měsíc
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Takže k návštěvě čajovny sem se dostala vlastně prostřednictvím pozvání od mého kamaráda, který sem chodil už nějakou dobu. Hmm čajovnu navštěvuju asi tak přibližně nějakých šest let, vlastně i docela pravidelně. Rok sem sem ještě docházela na literární seminář jednou týdně. To, co tady hledám? Vlastně v podstatě pro mě čajovna znamená takovej ostrůvek klidu, vždycky sem to popisovala jako vstup do jiného světa. Něco jako hodně specifickýho. I proto sem se před časem ucházela o místo v jedné čajovně.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Mám ráda atmosféru, která tady v čajovně panuje, hudbu, která tady hraje a v neposlední řadě i čajíky, mathé a všelijaký ty jejich speciální ňamky a různé dobrůtky (smích). Je to pro mě místo, kde se může učit, povídat si s někým, nebo prostě jen tak posedět. Taky se mi líbí, jak jsou většinou čajovny zařízený, samý přírodní materiály, batika, meditační hudba a tak dál.

Respondent č. 14

Čajovna: Dobrá čajovna v Českém Krumlově
Datum: 20. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 26 let
Zaměstnání: pracující
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 1x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Dobrou čajovnu jsem poprvé navštívila asi tak před sedmi roky, kam mě pozvala bývalá spolužačka. Protože jsem vlastně nekuřák, prostředí čajovny bylo pro mě naprosto ideální. Naše krumlovská čajovna je v přízemí histor. renesančního domu, terasu má umístěnou na sever, takže je v tom letním horkém dni moc příjemný. A hlavně já mám ráda čaj. No a navštěvuji jí v současné době o trochu méně, protože jezdím do zaměstnání a odpoledne mě čekají povinnosti doma hlavně se musím starat o rodinu (smích). Ale když potřebuju napravit nějaký společenské resty, tak s milými osobami nebo právě rodinou zajdeme sem. A občas si jdu do čajovny odpočinout i sama. Co očekávám, asi od tohoto prostředí zklidnění svého já, uvolnění, vlastně takovou nenásilnou relaxaci a při spojení čaje, hudby, prostředí a těch lidí, se to musí podařit snad každému aspoň trochu vnímavému člověku. Patrný je ten kontrast s venkovním světem, když čajovnu opouštím. Jsou to dva rozdílné světy.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Čajovna je skutečně zvláštní místo. Jak jsem již odpovídala na předchozí otázku, je v tomhle prostoru více prvků, které teprve když jsou spolu tvoří tu atmosféru a tím myslím plní svou funkci. Ten záměr. Je to jako u někoho, koho dobře znám.

Nemusím dodržovat evropský bonton (smích), jsem daleko přirozenější. Můžu se pohodlně posadit a užít chvíle podle sebe. Smutně i opačně, zrovna tak, jak se cítím. Asi tak že si můžu v duchu probrat složitou situaci v práci, můžu si číst, nebo můžu nemyslet na nic a jen si vychutnávat čaj, můžu si připravovat věci pro následující pracovní jednání, pozorovat lidi, povídat si s přáteli, a proto se tady cítím dobře. Mám vlastně ještě jeden poznatek, při odchodu se mi vlastně nechce jít pryč, ale nutí mě k tomu další povinnosti. Ve skutečnosti bych tady ráda trávila mnohem víc času.

Respondent č. 15

Čajovna: Dobrá čajovna v Českém Krumlově
Datum: 20. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18 let
Zaměstnání: studentka (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 1-2x měsíčně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Do míst zvaných čajovna jsem se poprvé dostala přes své kamarády, který tady hledali především vodnicový dým. To mě moc neokouzilo, ale zato čaje, jo ty sou to pravé kouzlo pro mě. Dřív sem sypané čaje moc nepila, ale od té doby, co jsem začala chodit, také se svými spolužačkama, dobrou čajovnu se to změnilo a na kvalitní třeba zelený sypaný čaj nedám dopustit. Do čajovny chodím zhruba čtyři roky, poslední dobou méně často. Je to pro mě místo klidu, odpočinku a harmonie, ale někdy dost záleží nejen na obsluze, ale i na zvolené hudbě, která se celou čajovnou rozléhá.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

V čajovně je opravdu jiný než třeba v kavárně či restauraci, možná je to už jen proto, že tam nejdu ukojit hlad ani žízeň, ale potěšit své chuťové buňky lahodným čajem, nebo třeba jen tak poklábosit s kamarády. Mám takový pocit, že vše ostatní se v dané chvíli se pro mě stává nepodstatným.

PŘÍLOHA V – Čajovna U zeleného stromu v Písku

Respondent č. 16

Čajovna: Čajovna U zeleného stromu v Písku
Datum: 13. 11. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 26 let
Zaměstnání: student (Univerzita Karlova)
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 3x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Tak k čajovně jsem se dostal přes své spolužáky, v prvním ročníku na vysoké škole. No a vždycky na koleji, že jo jsme si vařili čaj každý den a tak jsem tak jako ochutnával a až se ze mě stal ortodoxní čajíř. Tak čajovnu navštěvuju tak zhruba sedm let plus mínus. Tak hledám tady tak ňák, nějakej ten klídek pohodu, zakouřit si vodničku někdy, ono to tak hezky srovná ty myšlenky hezky, hezky se u toho přemýšlí.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Tak čajovna, může být i místo duchovní, ale většinou záleží na tom, kdo tu čajovnu má a taky na tom kdo to vede. Tak v čajovně se cítím jinak než jinde, je to taková pohodička, takový jiný duch čajoven, tady je to takový víc lidovější jako pohodový je tu pěkný prostředí, hodně dřeva no takový domáctější prostředí. Tak určitě je čajovna jiný místo, než hospoda už je to daný tím prostředím, v hospodě se kouří a člověk má pak nasmrádlý ty hadry hrozně dlouho, no a tady se kouří vodničky no to je takový voňavý že jo. Taky to pobublávání vodní dýmky. Jak to tak pobublává tak to člověka vtáhne tak do toho rytmu a je to taková pohoda.

Respondent č. 17

Čajovna: Čajovna U zeleného stromu v Písku
Datum: 13. 11. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 22 let
Zaměstnání: student (Univerzita Karlova)
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 1x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Tak, takže vlastně přijeli Belgáni teda Belgičani z Belgie (smích) a byl to teda jako výměnný pobyt no tak jsem je vzali no tedy jak, o ty naše tu naši skupinku sem, a to jsem tady byl poprvý a moc se mi tu nelíbilo nějak mě to prostě, jako nevzalo tak jsem sem ani jako nechodil, ale vzal jsem to na vědomí, že to jako existuje to je takováhle věc. No a pak nějak jsem sem začal prostě chodit s kamarádama ze školy nebo po škole a dali jsme si vodnici a čaj a pak jsme sem začli chodit víc a já pak i sám takže tak jsem se k tomu dostal. No tak hledám tu jednak čaj, protože je prostě dobrej a pak klid a pohodu a uvolnění a zajímavý lidi občas, jakože to jsou takový typy, který se jinde moc nepotkaj. Tak poprvý, jsem tu byl v šestnácti to jsem byl ve třetáku na tom... takže to jsem byl v prváku, takže v patnácti, ale chodit do čajovny jsem začal tak o rok dva později jako nějak pořádně.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

No tak má takovou zvláštní atmosféru hmm je taková tišší a útulná a omšelá a starobylá takže to v člověku navozuje takovej pocit zklidnění a pohody a domácnosti, možná je to taky ti starym dřevem, které je tu všude okolo nás.

Respondent č. 18

Čajovna: Čajovna U zeleného stromu v Písku
Datum: 13. 2. 2010
Pohlaví: žena
Věk: 18 let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 5x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Tak původně jsem se k čajovně dostala asi před čtyřma rokama, to jsem tady byla poprvý, tak trochu ňák se třídou jsme tady byli a Belgičanama a tak a už jakoby tenkrát to bylo pro mě takový trochu jiný prostředí místo nebo tak jako to na co člověk není zvyklej. Vlastně tak ňák jako pravidelně jsem do čajovny začala chodit před dvěma rokama a to zase taky jako přes kamarády. No a pak jsme sem začali chodit s kamarádama. Co tady hledám? Tak jednak teda vzhledem k tomu jak často sem chodim tak tady jako potkávám různý lidi se kterýma jsem začala víc komunikovat během tý doby. Jinak tady hedám ty kamarády že jo, který tady jsou nebo nejsou a jednak hmm tak ňák nevím. Sem si de člověk odpočinout načerpat trochu klidu něco takovýho asi přibližně.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

No tak to prostředí není tradiční jako v každým ňákým jiným podniku. Jo protože je to tady takový domácí taková, jako že ta atmosféra je taková přívětivá než to když člověk přijde někam já nevím do kavárny nebo takhle tak prostě to tam vypadá jinak. Je to tady takový jiný celkově třeba tak i jak se člověk chová nebo tak ne , že tady má takovej jinej pohled na to jak to tady chodí, jak to všechno

probíhá, ale určitě jiný lidi na to maj jinej pohled, že přijde taková ta skupina jinejch lidí a tak.

Respondent č. 19

Čajovna: Čajovna u Zeleného stromu v Písku

Datum: 13. 2. 010

Pohlaví: muž

Věk: 19 let

Zaměstnání: student (Střední lesnická škola)

Vzdělání: dokončené základní vzdělání

Jak často: 3x týdně

Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Do této čajovny jsem se dostal, čirou náhodou díky kamarádům a studentům, který se mnou chodí do školy a se kterými jsem to tady navštívil asi před dvěma a půl lety a okamžitě se mi to tady zalíbilo, protože jsem tady našel oázu klidu, která je, je potřeba v dnešní hektický době a co mě asi nejvíce zaujalo ta úžasná až rodinná atmosféra, která je tady, protože tady ta čajovna je, čajovna která se nedá považovat jako čajovna o čajích, ale jako taková velká famílie. Je určitě spoustu typů čajoven a tahle je taková minimálně velmi originální. Když mě se to teda moc líbí.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Tak zvláštní místo je to určitě, protože tady ta kultura, je tady nová, tady v naší republice a lidi se na to koukají jako co to je? Co je to čajovna? Neví co to je zjišťují a to je zajímavý jelikož čaj má určitě nějaký účinky a je to dobrý nástroj k přemýšlení a ke studování a ke všemu. Tak se to vlastně s tím ta nálada kolem toho čaje prostě projevuje tím klidným způsobem a to je asi tak .

Respondent č. 20

Čajovna: Čajovna u Zeleného stromu v Písku
Datum: 13. 2. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 25 let
Zaměstnání: pracující (podnikatel)
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 5x týdně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní vlastně hledáš?

Jo, tak poprvé jsem navštívil jinou čajovnu tady v písku ne tuhleto. A tenkrát jsem tam já šel poprvý, bylo to s kamarádkama, který tam chodily už delší dobu jim bylo tak asi patnáct a já nevim kolik mi bylo, no tak zhruba taky asi kolem těch patnácti šestnácti let. A tenkrát já jsem šel s nima, že ony jdou na vodní dýmku a tak sme tam došli a objednali sme si tu vodní dýmku samozřejmě, oni nám jí přinesli, tam ještě tenkrát nechtěli občanky nic, a slečny si daly dvakrát počouzení a zbylo to na mě. Ty jo. Tak jsem jí musel dokouřit. Normálně šel jsem po čtyřech z tý čajovny. My jsme si tenkrát objednali zaghoul, od tý doby ho nemůžu. No á ven vedly tak čtyři schůdky a já po nich nemohl vylézt ven. Tak to bylo poprvé v čajovně. ty jo no tak čajovny navštěvuju tak deset let. Já si v čajovně odpočinu od práce, já většinou když jdu do čajovny tak to je vlastně o tom, že přídu z práce a abych neseseděl sám doma, protože, jsem společenský tvor tak jdu do čajovny tam si normálně sednu a teď se samozřejmě prolínaj ty tuny lidí že jo vždycky sem někdo přijde ty s nim pokecáš, pak jdeš zase dál, zase někdo jinej přijde, takže je to většinou o tý společnosti, že to doopravdy je spíš o společenské zábavě, jakože sem někdo přijde, prostě jsi s těma lidma, který, který chceš vidět. A nebo, je to taky o tom, že sem přijdeš a máš to tom, že je tady ten klid, že všude okolo tebe je ruch a přitom to prostředí je takový prostředí, že se tady pořád něco děje. Ty nejsi

třeba pořád v tom klidu, který máš třeba doma, když jsi třeba doma v klidu tak víš, že nemůžeš pracovat osobně jo, protože je tam pořád klid, takže tady prostě přijdeš můžeš si pracovat, můžeš se uvolnit a přitom zase jakoby si v tom tempu jo, že pořád se prostě něco děje i když vlastně jakoby máš tady ten klid osobitě.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Já si myslím, že čajovna je taková specifická věc, že to není o tom jak, přistupovat k ní, ale je to, když jdeš do hospody tak víš co od toho čekají, prostě je to něco kam prostě přijdeš, dáš si tam pivo, no a máš hotovo. Ale ta čajovna je taková spíš, tu čajovnu máš spíš o tom, že(...) Za svůj život jsem projezdil několik čajoven, ale třeba ta naše písecká je o tom, že tady máš takovou tu rodinou atmosféru, že doopravdy je to o tom, že přijdeš a prvně je tady to co už jsem říkal jo, pořád ty stejný lidi, který se vlastně jakoby, ta tvoje rodina, nejbližší přátelé a když to nejsou přátelé tak se s nima seznámíš, že je to doopravdy spíš o tom klidu, ale jestli je to v něčem jiný? Je určitě. V hospodě kam prostě dou lidi za účelem se opít, tady když jdou lidi do čajovny tak si dou odpočinout, nebo dou za cílem, že se chtějí s někým setkat, nebo dou za tím cílem, že prostě se jim nechce bejt o samotě. Jo ta čajovna si myslím, že víc sblíží lidi než cokoliv jinýho, prostě chodí sem za, nechci říkat za kulturou, ale je to takový spíš je to taková trošku seznamka, prostě že se tady seznámíš s novejma lidma, že si normálně popovídáš na úrovni, není to o popovídání, kdy prostě dva si sedí nad pivem a (ehehehe), je to spíš o tom společenství lidí.

PŘÍLOHA VI – Čajovna U hrušky v Prachaticích

Respondent č. 21

Čajovna: Čajovna U hrušky v Prachaticích
Datum: 23. 2. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 21 let
Zaměstnání: student (JČU)
Vzdělání: dokončené středoškolské vzdělání s maturitou
Jak často: 1 - 2x měsíčně
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Tak k čajovně sem se dostal úplně přirozeně, když ji otevřeli, zajímalo nás jako mladé kluky co to tam je a tak sme tam vlezli, to bylo před 8 lety tedy navštěvuji osm let. Co tu hledám? Hledám v tu asi pokaždé něco jiného, jelikož je to místo, jehož náboj se mění v závislosti na kultuře, který je požehnaně, ale nejvíc asi převažuje pocit bezpečí a to že tu mám známé.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Pro mě osobně je hodně zvláštní místo, když sem vstoupím mám pocit, že se zastavil čas, všechny ty barvy a styl interiéru vůbec je to tak odlišný od všech jinejch míst, že se tím stává fascinující. Možná je to tím, že se to od toho prostoru očekává, ale kdykoli se v čajovně opřu do křesla, na všechno je rázem spousta času.

Respondent č. 22

Čajovna: Čajovna U hrušky v Prachaticích
Datum: 23. 2. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 26 let
Zaměstnání: student (JČU) / poradce v občanské poradně
Vzdělání: dokončené vyšší odborné vzdělání
Jak často: 2x měsíčně
Pravidelnost: nepravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Co ti budu povídat, šel sem takhle jednou pěšky a najednou chuť na čaj, vid' (smích).

Ba ne, čajovnu vlastní kamarád, s nímž jsem se seznámil paradoxně v hospodě, kde jsme společně ještě s dalšími hochy začali dělat tematický literární večery. Zkoušelo se většinou v hospodě, ale jednou když jsme měli zkoušku, která byla přípravou na večer v Písku na Palubu ještě před zavřením, nás vzal Ondřej k sobě a hle, žádný alkohol, ale kombucha a čaje. No a mám dojem, že sem prolejevati hrdlo Phuerem, zeleným. V noci sem pak nemohl spát (smích). No a od té doby prostě jednou za čas, zajdu sem za Ondřejm do Hrušky.

Jak dlouho sem chodim? Hmmm je tomu asi už 5 let a hledám v ní, známi a kamarády a občas i nocleh (smích)

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Čajovna je fajn místečko a cítím se v ní fajnově. Co chceš popsat?!. Co je To?! Ruka?! Noha?! ... To... čelo?! (smích). Nee čajovna je místo naprosto odlišný než třeba hospoda, a je tu jako v čajovně.

Respondent č. 23

Čajovna: Čajovna U hrušky v Prachaticích
Datum: 23. 2. 2010
Pohlaví: muž
Věk: 18 let
Zaměstnání: student (Gymnázium)
Vzdělání: dokončené základní vzdělání
Jak často: 1 – 2 x do týdne
Pravidelnost: pravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Tak hledám tu klid a pohodu s kamarádama a občas i s kamarádkama (smích). Ještě donedávna nám vlastně nikde nenalili, tak sem začali chodit do čajky. Dáme tu pokec, nějakou tu hru a nebo sem tam prostě vytáhneme nějakou ženskou(smích). Teď si navíc dáváme ještě občas šíšu, takže pohodka líbí se mi tu.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Čajovnička pohodička. Čajovnu mám rád, jsem s ní kamarád (smích.) Zvláštní místo to určitě je, už jenom tou atmosférou. Čajovna je každopádně dost jiný místo než hospoda, kde už mi teda teď i nalejou (smích). Každopádně se v čajovně člověk odreaguje, dá relax, na chvíli může vypnout, hodit se do režimu offline od reality a druhý den je mu hlavně dobře.

Respondent č. 24

Čajovna: Čajovna U hrušky v Prachaticích
Datum: 23. 2. 2010 2010
Pohlaví: žena
Věk: 25 let

Zaměstnání: studentka (JČU)

Vzdělání: dokončené vyšší odborné vzdělání

Jak často: 1 – 2x měsíčně

Pravidelnost: nepravidelně

Mohl/a bys mi vyprávět, jak jsi se k čajovně dostal/a, jak dlouho ji navštěvuješ a co v ní hledáš?

Šla sem nahoru do kopce, pak sem se dala doprava po schůdcích dolů a byla sem tu (smích).

No, začala sem sem chodit s mým přítelem, občas na nějaký literární večery, na čtení nebo se jen mrknout na výstavu fotek a nebo prostě vypnout a dát si taky čaj.

Myslíš si, že je čajovna nějaké zvláštní místo? Jak se tu cítíš? Popíšeš mi to?

Jasně že je. Jak říká Ondřej, v čajovně se může dělat úplně všechno, ale potichu. Hlavně tady sou fajn lidi, fajn prostředí, řekla bych tak trošku jinej svět. Cítím se tu vždycky sjele. Dám si své Jogí popř. Rize, občas kombuchu nebo čokoládu. Na těch hořkejch, co pije přítel si bohužel moc nepošmáknu(smích). No a při odchodu si koupim vždycky čajovej bombon z řady fairtrade. Buď Assamovej nebo zelenej. A nesu se i s chutí čaje domů. Takže asi tak.

ABSTRAKT

VYTERNOVÁ, L. *PŘITAŽLIVOST ČAJOVEN, Výzkum provedený mezi návštěvníky čajoven v Jižních Čechách*. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Kaplánek.

Klíčová slova: Čajová kultura, spiritualita, čchanový buddhismus, čajovna, volný čas

Práce rozpracovává důvody, proč mladí lidé navštěvují ve svém volném čase čajovny v Jihočeském kraji. V prvním tematickém oddílu uvádí k problematice se vztahující pojmy, vysvětluje co je to čajovna a dívá se na ni z několika úhlů pohledu (historický, spirituální a pedagogický). Druhá část je tvořena kvalitativním výzkumem realizovaným v šesti čajovnách Jihočeského kraje. Je zde popsán předmět, metodika, průběh a výsledky výzkumu. Výsledek výzkumu potvrdil stanovenou tezi, že mladí lidé navštěvují čajovny z důvodů originálního prostředí čajoven, možnosti setkávání se s přáteli a nepřijetí běžného konzumního života.

ABSTRACT

An atmosphere of the tearooms, A research taken from customers of tearooms in South Bohemia.

Key words: tea culture, spiritism, Buddhism ccha, tearoom, and leisure time;

This thesis elaborates the reasons why young people attend tearooms in their leisure time in the area of the South Bohemia. The first part indicates the ideas, explains what the tearoom is and how it is seen from different points of view (historical, spiritual and pedagogical). The other part contains the qualitative research that was taken in six tearooms in the area of the South Bohemia. The topic, methodology, progress and results are described there. The result of the research affirmed that young people attend tearooms due to original background, meeting new friends and being far from everyday life.